

\$3.00

ב"ה

לוח יומי הלכה למעשה

פרטי ההלכות והמנהגים
לחג הפסח ה'תשפ"ב

חלק א'

ראש חודש ניסן - י' ניסן
עם הוספות

יו"ל על ידי
בד"צ דק"ק קראון הייטס
כאן צוה ה' את הברכה

לזכות
הרה"ת ר' מנחם מענדל
וזוגתו מרת מלכה שיחיו
ובניהם
אברהם, ארי' זאב שיחיו
קאבאטשניק

לחזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר שליט"א
ולהצלחה רבה ומופלגה בכל
ולנחת יהודי חסידי מכל יוצאי חלציו

לזכות
ר' חיים דניאל זוגתו ומשפחתו שיחיו
פיקרסקי

Store Hours:

SUN-THU: 9:00-8:00 FRI: 9:00-3 Hours Before Shabbos

Beef, Lamb, Chicken (limited stock) & Salmon

Message 347-770-4048 for orders

Our store at 334 ALBANY AVE is Kosher L'Pesach!

Our location at 415 TROY AVE will stock Chametz takeout, and will be closed from Erev Pesach and reopen on Isru Chag.

משרד הבד"צ 718-604-8000

לשעות המשרד המעודכנות

www.chcentral.org/resources/rabbonim

כמו כן אפשר לפנות לאתר דרב

www.asktherav.com

תחת פיקוחותו של המד"א וחבר הבד"צ הרב ברין שליט"א

כאשר תעבירו את ימים המיוחדים האלו, בוודאי תהנו מתוכנו העשיר והנהדר של הלוח היומי, שמנחה אתכם בכל ההלכות הנצרכות - שלב אחרי שלב - לפי סדר היום.

נא הביעו את הוקרתכם למאות שעות העבודה שהשקיעו המפיקים, הכותבים, העורכים, מתרגמים, מעצבים והמפיצים, והרימו תרומה להשתתפות בהוצאות

הרבות, באמצעות האתר

www.daytodayguide.com

כמו כן ניתן ליצור קשר בטלפון: 347-465-7703

לוח יומי

הלכה למעשה

ראש חודש ניסן - י' ניסן

פרטי ההלכות והמנהגים

לחג הפסח ה'תשפ"ב

חלק א'

עם הוספות

מאת

המרא-דאתרא וחבר הבד"צ

הרב **יוסף ישעי' ברוין** שליט"א

לזכות

הרה"ג הרה"ח הרב **יוסף ישעי' ברוין** שליט"א
מרא דאתרא וחבר הבד"צ דשכונתנו
"כאן ציוה ה' את הברכה"

בקשר עם יום הולדתו ביום ד' ניסן
לשנת הצלחה בגשמיות וברוחניות בטוב הנראה והנגלה
"יאריך ימים על ממלכתו"

וימשיך בהצלחה מופלגה בעבודתו בקודש
להכין "שכונת המלך" לקבלת פני משיח צדקנו תיכף ומיד ממש
ע"י
חבריו, תלמידיו, מושפעי, מעריציו, תושבי ועסקני השכונה

לזכות

הרה"ח ר' **יונה מרדכי** וזוגתו **דבורה לאה**
בניהם ובנותיהם: **יהושע העשיל**, **מאטיל רחל אהרון**
אליעזר, **שטערנא שרה ותמרה**
שיחיו איידעלקאפף
להצלחה רבה ומופלגה בכל מכל כל
ולנחת יהודי חסידי
מכל יוצאי חלציהם שיחיו

לזכות

ר' **צבי מרדכי** בן שרה
וזוגתו מרת **שלומית** בת שושנה
ובניהם ובנותיהם וכו'
שיחיו **גודמאן**

לזכות

הרה"ת **שניאור זלמן**
וזוגתו מרת **שמחה רבקה** שיחיו
וילדיהם:

אסתר ברכה, **איטא העניא**,
אברהם משה, **חי' בתי'**, **חנה**,
ריבה דינה וישראל בצלאל שיחיו

לזכות **לוי יצחק** בן **רייזל**
לרפואה שלימה

לזכות

החתן הרה"ח ר' **אהרן**
והכלה **בוניא שולמית**
שיחיו **קדנר**

לרגל נישואיהם ביום ז"ך אדר ב'
תשפ"ב

יה"ר שיזכו לבנות בנין עדי עד וכו'

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת **אברהם מיכאל** בן
ר' **יעקב שמעון הלוי** ע"ה פלינט
ע"י חתנו ובתו

ר' **יעקב יצחק דוב הלוי** וזוגתו **אסתר**
מלכה שיחיו **לאנג**

תוכן ומפתח

פתח דבר.....ו

שלשים יום קודם החג.....ט

לימוד הלכות החג / מעות חיטים / זהירות מאכילת מצה / זהירות מחמץ / מבצע מצה

עניני חודש ניסן.....י

תחנון / תענית / הנשיא / ברכת האילנות / ההכנות ל"א ניסן - מאה ועשרים שנה

הכנות לחג.....יב

קניות / מכירת חמץ / שמחת יו"ט / תרופות / נקיון הבית מחמץ / מכתבים כלליים / הגעלת כלים / תספורת

ש"ק פרשת תזריע - החודש, א' ניסן, ר"ח.....טו

יום ראשון, ב' ניסן.....יח

תקופת ניסן

ערב שבת קודש פרשת מצורע, ז' ניסן.....יח

שבת קודש פרשת מצורע, שבת הגדול, ח' ניסן.....יט

מוצאי שבת קודש, אור לט' ניסן.....כ

יום שני, י' ניסן.....כא

דיני שכחה וטעות - טבלא.....כב

קיצור דיני שכחה וטעות בר"ח ניסן שחל בשבת - בשחרית, מוסף, קריאת התורה, וברכת המזון

מכירת חמץ: כיצד, למה ומדוע.....כט

טבילת כלים: למה, מה ואיך (עם טבלא).....לה

הכשרת כלים לפסח: מה ואיך להכשיר.....מא

חומרות והידורים: שאלות ותשובות.....מט

זמני מכירת חמץ

אצל מארי דאתרא וחברי הבד"צ שליט"א

ניתן לשמוע בקו הטלפון של הבד"צ

718 604 8000

פתח דבר

על-פי בקשת רבים, מגישים אנו – מטעם הבד"צ – לוח הלכות ומנהגים לימי ההכנה לחג הפסח הבעל"ט, במתכונת של לוח יומי. בחוברת זו באו דינים ומנהגים מר"ח ניסן עד י' ניסן, כולל מדריך מקיף לדיני מכירת חמץ, הגעלת וטבילת כלים.

מקורות להמובא בפנים ניתן למצוא בשולחן ערוך ונו"כ. הגדה של פסח עם חידושים וביאורים, ספר המנהגים-חב"ד. לוח כולל חב"ד. שיחות מאמרים ואגרות קודש. **ועוד ועוד.**

עזר בעריכה הרה"ח הרב **מנחם מענדל שי' ראטנברג**.

כל הלכה הוזכרה בהזדמנות הראשונה המתאימה, אם כי כמה פעמים רלוונטיות גם לימים הבאים, כפשוט.

בכל מקום (בהערות) שצויין ל"שו"ת אתרא דרב", הכוונה לאתר AskTheRav.com בפיקוח הרב ברין שליט"א. בכדי למצוא את התשובה המצוינת יש להזין באזור החיפוש שבדף הבית של האתר את מספר השו"ת במספרים (לדוגמא לסי' ג'ריז יש לכתוב 3217), ואז בעזה"י תמצא את מבוקשך.

* * *

בשיחת יום ב' דר"ה תשנ"ב נאמר: "יש לעורר ע"ד לימוד ההלכות הצריכות לימים אלו, שבהם ישנם כמה וכמה שינויים בתפילה וכמה מנהגים וכו' – שילמדו הלכות אלו בשו"ע, או כפי שמצינו לאחרונה, שמדפיסים בלוחות השנה כמה וכמה הלכות השייכות לאותו הזמן, הלכות הצריכות, שתועלת מיוחדת בזה בפרט לאלו שאין להם ספרים מאיזו סיבה שתהי', או שיש להם ואינם יודעים היכן לחפש וכיו"ב, שע"י העיון בלוחות אלו – ע"ד לוח כולל חב"ד (ובב' האופנים או כפי שהוא תלוי על הקיר, או בתור ספר קטן) שמלוקטים בו המנהגים וההלכות הצריכות – מוצאים בנקל את ההלכות האמורות. ולכן דבר נכון ביותר הוא שכאו"א יעיין בלוחות הנ"ל, באופן שכל ההלכות דימים אלו יחקקו בזכרונו, מפני שלפעמים כשמתעוררת שאלה בזה נמצאים במעמד ומצב שאסור להפסיק ולשאול, או שאין את מי לשאול, ויתירה מזו – לפעמים אינו יודע כלל שצריך לשאול".

* * *

כרגיל בכגון דא, נדפסו כמה תזכורות מענייני "הלכתא למשיחא"¹,

(1) במדור "הלכתא למשיחא" נזכרו לפעמים גם דיני טומאה וטהרה, והוא ע"פ המבואר בתניא (אגה"ק סכ"ו – קמג, א) שלימות המשיח יצטרכו לידע הלכות טומאה וטהרה. (ומצות בטלות לעת"ל – היינו בתחה"מ דוקא. ואכ"מ). וכ"מ מזה שהובאו הלכות אלו ברמב"ם ביד החזקה, דאל"ה מאי דהוה הוה (וכפי שהוכיחו עד"ז בכ"מ – ראה לדוגמא שו"ת הרי בשמים ח"ג סע"ה. ולהעיר, שמשעה"ק שם בדין תק"ש בכ"מ שי"ב בי"ד שהביאו הרמב"ם – יש ליישב ע"פ שיחת ליל ג' דחה"ס תשמ"ח). ולהעיר גם מצורת הבית להתו"ט (יחזקאל מב, כ) בטעם התרחבות גבולי הר הבית לעת"ל. וזכר לדבר, מארז"ל (פסחים ג, א) שדיני נגעים ואהלות יקרינן בעוה"ז, וקפויין – היינו קלים להבנה (חדא"ג מהרש"א שם. בניהו שם) – לעוה"ב. (אבל ראה מה שפי' במאירי שם. וראה גם הגהות יעב"ץ ומלא הרועים שם). ועפ"ז, קיום היעוד

מתוך ציפיה ותשוקה לגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש², שאז אפשר יהיה לקיימן כפשוטן להלכה למעשה מיוסד על הוראות כ"ק אד"ש בריבוי שיחות, ומהן:

"מדובר כמ"פ לאחרונה, אז לויט אלע סימנים שטייען מיר היינט אויף דעם שוועל פון דער גאולה, ווען "הנה זה (משיח) בא", ותיכף ומיד רגע לאח"ז – כבר בא. דערפון איז אויך מובן בנוגע צו דער

"את רוח הטומאה אעביר וגו' (בשלימות עכ"פ) הוא בתקופה שני' דימוה"מ, בתח"מ, וכמובן מכ"מ. וראה גם לקו"ש ח"א ע' 221. סה"מ מלוקט ח"ב ע' רפ. סה"ש תנש"א ח"ב ע' 576 ובהערות 9–108. ועוד. ולהעיר מאג"ק ח"ז ע' שנו. ואכ"מ בזה. (ומש"כ בלקו"ש חכ"ה ע' 263 שלא יצטרכו ללמוד גם הל' שבת – בפשטות קאי בתקופה שני' דוקא. אבל, לפ"ז צ"ע הכוונה בהע' 51 שם, שכפה"נ ר"ל שהל' שבת ונדה לא נז' בתניא שם. ועצ"ב החילוק). כן להעיר מדין נט"י בזה"ז בכדי שיהיו רגילים לאכול בטהרה לעת"ל (שו"ע אדה"ז סי' קנח ס"א). וראה גם ב"ח יו"ד סוסי' קפג – לענין נדה אחרי שיבנה המקדש. (אבל באג"ק ח"ג ע' קנח שגם בתקופה ראשונה דימוה"מ ל"ש טומאת נדה, משא"כ שאר טומאות. וראה גם לקו"ש ח"ז ע' 27 הע' 59. וי"ל). וראה זה פלא, בס' שערי ג"ע (אורח צדיקים דרך ז) שבסוף אלף הששי יתנוצץ אור תוס"ש ויעביר רוח"ט ויהיו קצת מצות בטלות כגון פרשיות טומאה וטהרה וכו'.

[והנה, בתניא שם (קמה, ב) שהנגלות יהיו גלוים וידועים לכל איש ישראל בידעה בתחלה בלי שכחה וא"צ לעסוק בהם. ומשמעות הדברים, שצ"ל הלימוד בהם תחילה, פ"א עכ"פ, אבל א"צ עסק. וכן פי' בלקוטי ביאורים (קארף). וכ"מ גם בסה"ש תנש"א (שם). וכן לעיל שם ע' 575, שהדגיש תיבת "לעסוק".] וכ"ה להדיא בר"ד משיחת ש"פ צו תשמ"ח. וראה גם ר"ד אחו"ק תשמ"ח).

אמנם, בהמשך הענין, ש"גם אפשר וקרוב הדבר שידעו מפנימיות התורה כל גופי התורה הנגלית כמו אברהם אבינו ע"ה ולכן א"צ לעסוק בהם כלל". (ורק ערב רב שלא יזכו למטעם מאילנא דחיי שהוא פנימיות התורה צריכים לעסוק במשנה להתיש כח הס"א הדבוק בהם). ור"ל, שלפי ב'י זה, ת"ח א"צ כלל ללמוד הנגלות לעת"ל, והיינו גם ללא התעסקות. (עיי"ש בסה"ש בהערה 89. לקוטי ביאורים שם. וראה בשער האמונה פנ"ו בארוכה. וצע"ק שבכ"מ מבואר להדיא ע"ד לימוד הנגלה לעת"ל – ראה לקו"ש חט"ז ע' 39 בשוה"ג להע' 45. ר"ד משיחת יום שמח"ת תשמ"ח. כ"ח חשון תשנ"ב. וכ"ה בכמה מאמרי דא"ח – ד"ה והמשכילים יזהירו תש"כ. הבאים ישרש תשל"ח. השמים כסאי תשמ"ח. ואולי הדיוק בתניא שם רק "גופי התורה הנגלית" (וכמ"ש לפנ"ז בתניא שם, ש"הי' גם עיקר עסק התורה ג"כ בפנימיות המצות וטעמיהם הנסתרם). ועד"ז הוא בכ"מ (ראה גם סה"ש תש"ד ס"ע 107 ואילך. סד"ה וה' ביום ההוא תשכ"ב. ועוד). ולהעיר מהמבואר בכ"מ (ראה דרך חיים סח, ד. חיים אדם לברך תרל"ח פכ"ג. סה"מ מלוקט ח"ה ע' עדר) במעלת לימוד הנפלאות דתורה מתוך גליא דתורה, בבחי' "ותלמודו בידו", משא"כ הפרטים המסתעפים, וכן שקו"ט ופולפול דאורייתא, לאפשר לה בנגלה דתורה (ראה לקו"ש חכ"ז ע' 240. ולהעיר מד"ה הנה ישיכל עבדי תשל"ב בתחילתו. ולהעיר גם מסה"ש תש"נ ע' 357. וצ"ע בסה"ש תשנ"ב ס"ע 27 (ואילך), ששקו"ט בתושבע"פ יבטל לעת"ל. ובפשטות י"ל, שהכוונה שם לעמל ויגיעה ("במושכים הושיבני") לברר ההלכה, שזה ל"ש לעת"ל – ראה גם מאמרי אדמו"ר האמצעי דרושים לפסח (ע' קד). ואולי קאי בתקופה שני' דוקא. ועד"ה הנה"ב בסה"ש שם ע' 510 – ראה בכ"ז קובץ העו"ב לך וחיי"ש תשע"ה. ועצ"ע, שבשער האמונה שם מפורש שמשיח לא ישיפע נגלה. וצ"ע. וראה גם שיחת אחש"פ תשמ"ו. ולהעיר משיחת ליל ח"י אלול תשמ"ב).

ועוד כתב באו"א בתניא שם (לפנ"ז), ש"למעשה יהיו צריכים [ערב רב] לפרטי הלכות איסור וטומאה יותר מישראל שלא יאירע להם פסול וטומאה ואיסור כי לא יאונה כו". ולכאז' לפי ב'י זה, עדיין צריכים לפרטי ההלכות, אבל לא כמו בערב רב. וילע"ע).

2) ובס' שערים מצויינים בהלכה עמ"ס זבחים (מכת"ר אאמו"ר, ובתוספת נופך מאחמו"ר הרה"ג הרמ"ש שליט"א) בפתיחה, האריך מאד בגודל החיוב ללמוד דיני הקרבנות הנהוגים לעת"ל. ובתוך הדברים הביא פרפרת נאה מס' אמרות טהורות (תהלים קיט, קסו) על מארז"ל (שבת לא, ב) שבשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו וכו' צפית לישועה פלפלת בחכמה כו', וצ"ב מה ענין זל"ו. וגם למה לא אמר "פלפלת בתורה". אלא דשניהם ענין אחד, שאם ישיב שציפה לישועה, ישאלו אותו "פלפלת בחכמה", דחכמה זה סדר קדשים (כמבואר בשבת שם), דהיינו אם למד סדר קדשים, שהמצפה לישועה מפלפל בסדר קדשים, כי זולת זה על כרחך לא ציפה לישועה, דהא בהא תליא, והמצפה לישועה מפלפל בחכמה.

עבודה פון אידן וואס פאדערט זיך . . אז א אידן'ס אויפפירונג אין אלע ענינים אין זיין טאג טעגלעכן לעבן אויך בזמן הזה תיכף ומיד פאר דער גאולה – איז מעין ובדוגמת דעם לעבן און הנהגה פון אידן בימות המשיח ממש. [וואס דאס איז אויך די **הדגשה המיוחדת בתקופה האחרונה בהנוגע דעם לימוד פון "הלכתא למשיחא", די הלכות וואס זיינען נוגע צו דעם לעבן פון אידן בזמן הגאולה**]³.

"מוסיפים גם בהתשוקה והגעגועים להגאולה . . שענין זה נעשה גם ע"י ההוספה בלימוד התורה בעניני הגאולה וביהמ"ק, אשר, הלימוד בענינים אלו ממהר ומזרז עוד יותר קיומם בפועל ממש, כך, שמהלימוד יוצאים תיכף ומיד לפגוש את משיח צדקנו, ואומרים לו שזה-עתה סיימו ללמוד כמה הלכות הקשורות עם ביאתו! נוסף לכך שכיון ש"אחכה לו בכל יום שיבוא", נכללים ב"הלכות הצריכות להן" [לנשים] בכל יום כו"כ דינים דהלכות קרבנות וכיו"ב"⁴.

"דער אויבערשטער **בעט** זיך ביי אידן אז זיי זאלן זיך עוסק זיין ב"סדר קרבנות" . . ובכלל זיך עוסק זיין בתורת עולה כו' (וואס דורכדעם איז כאילו הקריב כו') – און דאס וועט ברענגען דעם הקריב עולה וכו' **כפשוטו** – המלך המשיח כו' בונה המקדש כו' וחוזרין כו' מקריבין קרבנות כו' ככל מצותה האמורה בתורה במהרה בימינו ממש, וכנ"ל – ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו כו' כמצות רצונך"⁵.

* * *

**הערה כללית: הזמנים שנכתבו כאן הם לשכונת קראון הייטס. כיון שאי אפשר לצמצם, וישנם כמה גורמים היכולים להשפיע על הדיוק בזה, לפיכך ראוי להקדים [או לאחר, לפי הענין] את הזמן במידת-מה – ולא לחכות לרגע האחרון⁶.
בברכת חג הפסח כשר ושמח.**

(3) שיחת שמח"ת תשנ"ב – סה"ש תשנ"ב ע' 39. – חלק מההדגשות אינן במקור.

(4) משיחה לנשי ובנות חב"ד, ספר השיחות ה'תש"נ כרך ב ע' 485.

(5) לקוטי שיחות חלק יח ע' 341.

(6) נתבאר בארוכה בכינוס תורה בבית חיינו "770", חוה"מ פסח תשע"ח.

שלשים יום קודם החג

לימוד הלכות החג

מפורים ואילך שואלין ודורשין בהלכות פסח.

הלכתא למשיחא: "חכמים הראשונים תקנו בזמן שבית המקדש היה קיים שיתחילו הדרשנים לדרוש ברבים הלכות הרגל שלשים יום לפני הרגל דהיינו שמפורים⁷ ואילך ידרשו הלכות פסח. . לפי שכל אחד ואחד הדר בארץ ישראל חייב להביא ברגל ג' קרבנות עולת ראייה ושלמי חגיגה ושלמי שמחה וכל קרבן צריך להיות נקי מכל מום ומשאר דברים הפוסלים את הקרבן לפיכך תקנו חכמים לדרוש הלכות הרגל שלשים יום לפניו כדי להזכיר העם את הרגל שלא ישכחו להכין בהמות הכשרים לקרבן ויהיה להם שהות כל שלשים יום⁸."

מעוה חטים

מנהג פשוט בכל ישראל שכל קהל וקהל משימים מס על בני עירן לצורך חטים לפסח (ושאר צרכי הפסח) לקנות ולחלקם לעניי עירן. ובלשון הרב¹⁰: "צושטעלן אלע צרכי החג צו די וואס דארפן דערצו אנקומען – די צרכי הסדר (מצות, ד' כוסות וכו'), און צרכי יום טוב בכלל (בגדי יום טוב, ומאכלי יום טוב), וכיו"ב."

גם נשים מהדרות בכך¹¹.

זהירות מאכילת מצה

"מפורים ואילך"¹², נזהרים מאכילת מצה¹³. והמנהג להימנע אף ממצות חמץ¹⁴.

זהירות מחמץ

כל שלשים יום לפני הפסח טוב לזהר ולעיין בכל דבר שעושה שלא ישאר דבוק בו חמץ באופן שלא יוכל להסירו בנקל כשיגיע ערב פסח. [ובכמה מקומות נזכר שתוך שלשים יום קודם הפסח

(7) ומה שלא מתחילים מ"ג אדר, שלשים יום שלמים לפני י"ד ניסן, זמן הקרבת קרבן פסח, ובדיקת וביעור חמץ – ראה תוס' בכורות נו, ב. טורי אבן מגילה ל, א. ונת' באריכות בשיחת ש"פ תזריע תשד"מ. וראה שיחת י"א ניסן תשל"ד.

(8) שו"ע אדה"ז ריש הלכות פסח.

(9) ענין ההשתמשות בדמי מעשר ל"מעוה חטים" – ראה שו"ת באתרא דרב סי' ג' ריז.

(10) ספר השיחות תנש"א ח"א ע' 411.

(11) ובשיחות קודש נתבאר שמצות הצדקה מודגשת במיוחד בנשים. ובמדינות אלו שהבעלים נותנים ביד נשותיהם סכומים גדולים ואינם מקפידים על כך, הרי שגם סכומים אלו נכנסים בגדר "דבר מועט" שמותר לקבל מנשים. בארצות-הברית חלוקת הסכומים לענייני צדקה, בכמה וכמה ענינים, נתונה יותר בידי הנשים מאשר בידי האנשים.

(12) שלושים יום לפני פסח – ראה לעיל בענין לימוד הלכות החג ("שואלין ודורשין") ובהנסמן שם. וכ"ה בס' קדושת ישראל אות מב. אבל ראה בלוח כולל חב"ד.

(13) לפי ש"בימים אלו (ש)מתחילים כבר ענין המצה" – לקו"ש ח"א ע' 293. וראה בארוכה בשו"ת אתרא דרב סי' יג'תרלד.

(14) ראה בשו"ת באתרא דרב פורים ח"א סכ"ו.

יש לחוש יותר בנוגע לחמץ. ויש בזה כמה פרטים וחילוקי דינים. ומהם: הזהירות לא לשאוב בכלי חמץ מיין שהוכן לפסח תוך ל' יום. כשראה שהכניסו למקום שפטור מבדיקה חמץ תוך ל' יום. בגדים שנתכבסו ע"י תערובת חמץ או ניירות שנדבקו בחמץ תוך ל' יום. היוצא מביתו תוך ל' יום ובדעתו שלא לחזור עד אחר הפסח או לעולם. העושה אוצר תוך ל' יום ובדעתו שלא לפנותו עד אחר הפסח. ועוד].

מבצע מצה

ב"שלשלת היחס" שבהקדמת 'לוח היום יום' מובא על שנת תשי"ד: "מעורר ע"ד זיכוי את הרבים ב"מצות שמורה" לחג הפסח".

בספר המנהגים – חב"ד: "מתקנת כ"ק אדמו"ר שליט"א, להשתדל, ובפרט רב, שו"ב כו' וכל עוסקי בצ"צ לשלוח לחגה"פ למכירהם – עכ"פ להסדרים – מצות עגולות אפיוות"ד, ודוקא – מצות שמורה, וכן במקומות שמסדרים סדרים כלליים (כמו במלונים וכדומה) יסדרו זה המסדרים".

בספר השיחות תנש"א¹⁵: "ויש לעורר . . . אין די ערטער וואו מ'פראוועט סדרים ציבוריים וכלליים – זיינען דא כמה מקומות וואו מ'האט געמאכט הכנות צופראווען נאר איין סדר (צוליב דעם וואס עס פעלט געלט וכיו"ב). ונחוץ וכדאי ביותר, אז מ'זאל זיך משתדל זיין ביותר מאכן ביידע סדרים, על כל פנים – טיילן די הוצאות אויף ביידע נעכט, ובדאי – וועט מען דערצו ניט דארפן אנקומען, ווייל דער אויבערשטער וועט זיכער בענטשן און צושטעלן צו די עוסקים בזה כל המצטרך, און נאכמער דערפון".

עניני חודש ניסן

בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל¹⁶.

תחנון

בכל חודש ניסן אין אומרים תחנון ולא אב הרחמים לפני מוסף בשבת ולא צו"צ [=צדקתך] שבמנחה בשבת. בימים שאין אומרים בהם תחנון ובמילא א"א למנצח גו' יענך, אומרים אחר התפלה לפני אמירת תהלים את המזמור למנצח יענך, אבל לא בתור סדר התפלה כי אם בסדר תחנונים.

תענית

אין מתענין בכל חודש ניסן אפילו תענית יחיד ואפילו בערב ר"ח אייר. ואפילו תענית יארצייט אין מתענין בכל החדש. אבל הבכורים

15 ח"א ע' 411.

16 כן הלכה, כדעת ר"י בר"ה יא, א (ע"פ הכלל דר"א ור"י הלכה כר"י), וכסתומת המדרש שמו"ר פט"ו, יא, כי ניסן הוא בח' אתעדל"ע – (ראה הנסמן בסה"מ מלוקט ח"ד ע' קצה הערה 8). ובזח"ג (רמט, א) דכן אוקמוה מרי מתניין. וראה גם זח"ב קד, א. וראה לקו"ש ח"א ע' 235. ח"ג ע' 975 הערה 6. ועוד.

מתענים בערב פסח. והחתן והכלה ביום חופתם נוהגין להתענות אפילו בר"ח ניסן¹⁷.

אין המנהג בניסן ללכת על בית החיים להתפלל על הקברים. ומי שיש לו יארצייט בניסן הולך אל קבר אבות בערב ראש חודש ניסן. ומי שלא הלך בערב ראש חודש ניסן ויש לו יארצייט בניסן יש להתיר לו לילך בניסן, אך לא יאמר כל התחינות שאומרים בשאר ימות השנה. אבל בקברי צדיקים (שאין הולכים על הקבר להזכיר נשמתו ולהתפלל על שכיבתו שתהא במנוחה לתקן מנוחתו אלא להתפלל על החיים שיהי' מליץ יושר בעדם) המנהג לילך גם בימי ניסן¹⁸.

אמירת הנשיא

נוהגין מראש חודש ואילך לקרות פרשת הנשיא שהקריב בו ביום וביום י"ג פרשת "זאת חנוכת המזבח" עד "כן עשה את המנורה" שהוא נגד שבט לוי. אחר אמירת הנשיא אומרים יהי רצון הנדפס בסידור, וגם כהנים ולויים אומרים אותו.

ברכת האילנות¹⁹

היוצא בימי ניסן ["בימי ניסן" כפשוטו – בדוקא²⁰] וראה אילנות²¹ שמוציאין פרח צריך לברך:

בְּרוּךְ אַתָּה אֱ-לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹא חָסַר בְּעוֹלָמוֹ כָּלֹם וּבָרָא בּוֹ בְּרִיּוֹת טוֹבוֹת וְאֵילָנוֹת טוֹבוֹת לִיהֲנוֹת בָּהֶם בְּגִי אָדָם.

ואינו מברך אלא בפעם הראשונה שרואה בכל שנה. ואחרי שבירך בראיה הראשונה אינו מברך שוב. ואם לא בירך בראיה הראשונה יש לברך על הראיה השניה בלא שם ומלכות.

אין מברכים על אילן סרק. אבל אפשר לברך על אילן המוציא פירות אף שאינם עומדים לאכילה²².

מברכים כשהאילנות מוציאים פרח ועדיין לא גדלו הפירות. יש מהדרים לראות שני אילנות. גם נשים מברכות. יש אומרים שאין לברך על עצי ערלה (אלא אם כן בספק ערלה) ולא על עץ מורכב. לדעת רוב הפוסקים אפשר לברך גם בשבת ויו"ט.

איחר מלברך עד שנפל הפרח וגדלו הפירות, טוב לברך בלא שם ומלכות²³.

17) אבל לא באסרו חג (כמו שנתבאר במקומו).

18) ראה שו"ת מלמד להועיל יו"ד סי' קמה. דבר יהושע ח"ב ס"פ. וראה אצלנו בשו"ת באתרא דרב סי' א'תרפג. שם סי' ג'תתמו. וש"נ.

19) וראה גם אג"ק חט"ז ע' שכח בשלילת הקס"ד שלא לברך ברכה זו.

20) ראה אג"ק חכ"ג ע' ששה. ולאלו הנמצאים בארצות הדרומיות אפשר לברך על אילן שבעציץ, כבהערה הבאה.

21) ואפשר לברך על אילן הנטוע בעציץ, ראה פרטים בשו"ת באתרא דרב סי' יד'שלה.

22) ראה בשו"ת באתרא דרב סי' ח'סח.

23) כ"ה בלוח ברכת הנהנין פי"ב הכ"ג. אבל בסדר בה"נ השמיטו אדה"ז. ומשמע מסתימת לשונו דס"ל שאין לברך כלל אלא על אילנות שיש בהם פרח בלבד, וכדעת המחבר בשו"ע סרכ"ו ס"א. וראה גם לקו"ש חכ"ג ע' 116 בשוה"ג הב' להערה 33. ולהעיר מכה"ח סרכ"ו

ההכנות ל"א ניסן (בשנה זו – מאה ועשרים שנה!)

יהי רצון אז מ'זאל אויסנוצן . . דעם צייט וואס ס'איז נאך געבליבן ביז י"א ניסן, אויף ממלא זיין די אלע החלטות טובות וואס מ'האט געהאט אין דעם, און נאך מוסיף זיין אין החלטות טובות כהנה וכהנה²⁴.

כאן המקום אויך להוסיף: אזוי ווי ס'איז דאך דא אזוינע וואס גרייטן זיך בהנוגע צו יום הולדת וכו' און מ'טראכט אין וואס זאל דאס באשטיין, אין ענין הצדקה . . און ענין התורה וכו'. איז כאן המקום להעיר (מיט אן עי"ן) און להאיר (מיט אן אל"ף), אז צום אלעם ערשטן דארף מען דאס פארבינדן מיט ענין פון תורה. און ניט נאר פון א ענין הצדקה וואס גייט אוועק אויף תורה. איז דאס טאקע "תמכין דאורייתא" און "ותומכי' מאושר" זאגט ער אין זהר: אז "מאושר", א"ת מאושר אלא מראשו, אז דאס איז ממשיך פון ראש און מקור כל הברכות דורך דערויף וואס ער איז "תמכין דאורייתא", אבער אעפ"כ קומט דאס ניט צו לימוד התורה (אע"פ וואס פריער שטייט "זבולון בצאתך" און דערנאך ערשט "יששכר באוהלך"). דאס מיינט פשוט אין אנדערע ווערטער, אז אין וואס פאר אן ענין עס זאל ניט זיין – דארף בא יעדערן זיין, אט דער וואס וויל – אויף א מתנה בכלל איז דאך ניט שייך שטעלן קיין תנאים, אבער א מתנה איז דאך פארבונדן מיט גורם זיין א נחת רוח – איז וואס עס זאל נאר זיין, צדקה באופן כך אדער פעולות טובות באופן כך ומעשים טובים באופן כך – איז נכון ורצוי וטוב וישר ונעים וכו' (מיט אלע פופצן תוארים וואס ער זאגט אין "אמת ויציב"), אז עס זאל זיין בא יעדערן דער ענין פון הוספה אין ענין פון לימוד התורה. וכאמור – סיי אין נגלה און סיי אין פנימיות²⁵.

הכנות לחג

מצוה על כל אחד ואחד שילמוד הלכות הרגל קודם הרגל עד שיהיה בקי בהם וידע המעשה אשר יעשה.

קניות

לקנות מצות שמורה²⁶.

לקנות יין עבור החג. ומצוה לחזור אחר יין אדום אם אין הלבן משובח ממנו.

בשיחת ש"פ ויקרא תשמ"ז ניתנה ההוראה הבאה: "וואלט געווען זייער כדאי און זייער פאסיק – אז פאר חג הפסח זאל יעדער אידיש קינד באקומען זיין אייגענע "הגדה של פסח", און מה טוב –

סק"ט שאף שכתב שקיבלו עליהם הוראת המחבר שלא לברך כל שגדלו הפירות, ושכן מנהג העולם, אם איחר מלברך ואינו מוצא עוד אילנות שיש בהם פרח יברך בלא שם ומלכות. ועצ"ע.

אבל אם בנוסף לפירות נשאר ג' עדיין גם פרחים, אפשר לברך.

(24) מר"ד יו"ד שבט תשל"ג (ע"פ סרט הקלטה).

(25) מר"ד פורים תשל"ב (ע"פ סרט הקלטה). ונדפס בשיחות קודש ח"א ע' 539.

(26) בדאי אפשר, ניתן להשתמש גם במצות מכוסמין. וראה שו"ת באתרא דרב סי' ז'סב. ושם סי' כ"ד לגבי מצות משבולת שועל.

א "הגדה" באגלייט מיט ציורים וכו' פון די פארשידענע מצוות און פאסירונגען (אין סיפור יציאת מצרים) וועגן וועלכע עס רעדט זיך אין דער "הגדה" – וואס (די ציורים) מאכן דעם אינהאלט פון דער "הגדה" נאך מער צוגענגלעך פאר קינדער. און דארט אויך אנשרייבן "להשם הארץ ומלואה", און אונטער דעם – דעם קינד'ס נאמען.

ובשיחת ש"פ ויקרא תשמ"ח: ומה טוב – אז פאר יום טוב זאל מען קויפן א קינד א נייעם סידור וכיו"ב. במכ"ש דערפון וואס ע"פ דין דארף מען אים קויפן קליות ואגוזים – דברי רשות.

אסור לאדם שיאמר על שום מין בהמה חיה ועוף "בשר זה לפסח הוא", אלא יאמר "בשר זה ליום טוב". וכן לא יאמר אדם לשלוחו "הילך מעות הללו וקח לי בהם בשר לפסח", אלא יאמר "קח לי בשר ליום טוב". אבל על דגים ועל כל שאר דברים שאינן מין בשר כלל, מותר לומר "זה יהא לפסח". ויש מחמירין שלא לומר על שום דבר "זה לפסח", חוץ מן החטים וכיוצא בהם מדברים הצריכים שימור מחימוץ (שהשומע שהוא אומר חטים אלו לפסח יהא סבור שאומר "חטים אלו אצניעם ואשמרם מחימוץ לצורך הפסח"). וטוב לחוש לדבריהם לכתחלה. לא אסרו אלא לומר "בשר זה לפסח", אבל לומר "בשר זה על פסח" (כמו שהוא המנהג לומר כן בלשון אשכנז – "אויף פסח") מותר.

מכירת חמץ

מכירת חמץ במשרדי הבד"צ (זמני מכירת חמץ אצל מארי דאתרא וחברי הבד"צ שליט"א ניתן לשמוע בקו הטלפון של הבד"צ 718.604.8000). מומלץ להגיע מוקדם. דיני מכירת חמץ, פורטו בנספח בסוף הלוח.

שמחת יו"ט

כל שמונת ימי הפסח חייב אדם להיות שמח וטוב לבב הוא ובניו ואשתו ובני ביתו וכל הנלוים אליו, ושמחה זו היא מצות עשה מן התורה. כיצד משמחים? הנשים קונה להן²⁷ בגדים

27) דיוק הלשון "קונה להן" ולא שהן לובשות בגדים חדשים – אף שפשוט שהשמחה היא מהלבישה (ולא מהקני') – י"ל, דאשה בעלה משמחה (ראה כס"מ ולח"מ ריש הל' חגיגה. אבל ראה רי"ק ולח"מ מעה"ק פי"ד הי"ד. וראה שיחת ש"פ נח תשמ"ה. לקו"ש חי"ז ע' 237. חי"ט ע' 368 הע' 51. חל"ג ע' 66 הע' 37. שיחת ו' תשרי תשכ"ח. וכבר העירו מרמב"ם ע"ז פי"ב ה"ג. פיה"מ קדושין פ"א מ"ז. ולגי' הרמב"ם (בסהמ"צ דלקמן) בפסחים קט, א: חייב אדם לשמח בניו ובנותיו – משמע שבאשתו היא עצמה חייבת. [ולהעיר מפסקי רבינו אשתרוק דבבלנש לפרק ערבי פסחים (נדפס מכת"י בקובץ ישורון גל' מ – ניסן תשע"ט): וחייב ג"כ לשמח הבנים בשמחתו].

וראה שיחת ב' דחגה"ס תשי"ב. ש"פ ויקהל תשמ"א. נשא תשמ"ג. ולהעיר מסה"ש תש"נ ח"ב ע' 403 הע' 138. ואכ"מ).

ומש"כ בכ"מ (סהמ"צ להרמב"ם מ"ע נד. חינוך מ' תפח. ועוד) ללבוש בגדים חדשים – התם קאי על חובת הבעל בשמחת עצמו (ולהעיר שבסהמ"צ וחינוך כ' בנוגע לנשים "חילוק מיני מתיקה"), וכבגמ' פסחים עא, א משמחו בכסות נקי'. וכ"ה בשו"ע אדה"ז סתקב"ט ס"ז, שבגדי יו"ט הוא מדין שמחה.

אבל באר"ח ה' חוה"מ סל"ד: נשים שמחות בבגדי צבעונין. וי"ל.

ותכשיטים²⁸ כפי ממונו. [ואנשים וקטנים²⁹ – כמפורט בדיני יום א' דפסח].

תרופות

מי שמוכרח ליטול תרופות במשך החג, אין לו לפסוק על עצמו להחמיר ולהימנע מלהשתמש בהם בחג, אלא עליו לקבל הוראת היתר לכך מרוב מורה הוראה.

כל הבירורים שצריכים לעשות אצל הרבנים במשורד הבד"צ לקראת חג הפסח (כבשאלת התרופות הנ"ל וכיוצא בזה), אין לדחותם לרגע האחרון.

נקיון הבית מחמץ

ניתן להתחיל במצות בדיקת חמץ לפני ליל י"ד, ליל בדיקת חמץ. ובדיקה זו חייבת להיות בלילה לאור הנר, אבל ללא ברכה, וצריך ליזהר שלא להכניס לשם עוד חמץ. וישייר חדר אחד לבודקו בליל י"ד בברכה.

דוגמא פרקטית: באם ייכנס למקום העבודה במשך החג, ולכן אינו כוללו במכירה, אין צריך לבודקו דוקא בליל בדיקת חמץ, אלא יכול לבודקו לפני כן, בלילה אחר כנ"ל, ובתנאי שאחרי הבדיקה לא יכניס לשם עוד חמץ.

כשמנקים חדר ורוצים להכניס לשם חפצים לפסח [או אלו המזיזים ארונות ומקרר וכדומה], כדאי שבליילה, אחרי הניקוי, יבדקו את החדר מחמץ לאור הנר (או פנס חשמלי), טרם הכנסת חפצי הפסח, ולא לסמוך על הבדיקה בליל י"ד.

תזכורת: יש לזכור לנקות היטב את המקלדת של המחשב מחמץ.

מכתבים כלליים ומברקים

מכתבים כלליים בנוגע לפסח שחל בשבת – ראה בהערה³⁰. מברקים

(28) בירושלמי פסחים פ"י ה"א: נשים בראוי להן כגון מסנין וצוצלין. וראה קה"ע ופנ"מ שם, דמסנין היינו מנעלים. ובפ"י הפנ"מ מציין לכתובות סד, ב (במשנה): מנעלים ממועד למועד. ופירש"י: מנעלים חדשים לכל שלשת רגלים. ושם (בגמ') סה, ב: ניתבינהו ניהלה במועד כי היכי דניהוי לה שמחה בגוייהו. וראה מהר"ם שיף שם. ובאגודה פסחים פ"י שלכה"פ יקנה מנעלים. וכ"ה במהרי"ל הל' יו"ט, הובא בא"ר סי' תקכט. וראה חכמ"ש שם. ולהעיר משיחת ר"ח שבט תשמ"א (מסרט הקלטה): "משמחה מיט נעלים און שמלות ובגדים יפים איז דאס א מ"ע מה"ת".

[ולכא' מקום לומר, שאינו חייב לקנות בגדים חדשים בכל רגל ממש, כ"א שיהיו בגדים מיוחדים ליו"ט, ויפין יותר משל חול ושל שבת, ולכל היותר – שיהא חידושן ניכר, וכבבגדים מגוהצים לבני א"י. וקמ"ל שגם כשאין ידו משגת לבגדים מיוחדים ליו"ט, יוצא יד"ח במנעלים חדשים, אף שבלא"ה צריך לקנותם כמ"פ בשנה, כיון שמתקלקלות במקום הרים, כבגמ' כתובות שם. ואכ"מ].

(29) ובסה"ש תשמ"ח (ח"א ע' 317 הע' 120) מעיר מל' הרמב"ם הל' יו"ט פ"ו הי"ח: קליות ואגוזים ומגדנות. ועיי"ש עוד (הע' 119) [לענין חג הפסח]: ופשיטא – לא לרגוז עליהם, ח"ו, היתכן שכשאושר מדברים אודות ענינים הכי נעלים, יצי"מ כו' זקוקים הם ל"קליות ואגוזים"? אלא, לכל לראש, יש לשמחם לפי מעמדם ומצבם, ואח"כ יסביר להם עניני יצי"מ וכו'.

(30) ער"ח ניסן ה'תשמ"ה. והמשכו – י"א ניסן ה'תשמ"ה. י"א ניסן ה'תשמ"ח. וראה שיחת יום ועש"ק ערב פסח תנש"א (סה"ש תנש"א ח"א ע' 427 ואילך) בארוכה. שיחת אחש"פ שנה הנ"ל (שם ע' 436 ואילך).

לפסח שחל בשבת – ראה בהערה³¹.

הגעלת כלים

לפרטי דיני הגעלת כלים – ראה בנספח בסוף הלוח.

"ולפי שרבו מאד הדקדוקים בהלכות הגעלה ואין הכל בקיאים בהם לפיכך ראוי ונכון שבעל תורה הבקי בהלכות הגעלה הוא יגעיל את הכלים ולא כמו שנוהגין עכשיו".

תספורת

יש להסתפר לכבוד החג שלא יכנס לרגל כשהוא מנוול.

שבת קודש פרשת תזריע – החודש, א' ניסן, ראש חודש

בראש חודש מתגלה בכא"א מישראל ניצוץ משיח שבו, בחי' היחידה, שהיא ניצוץ מבחי' היחידה הכללית, נשמתו של משיח, וגילוי זה פועל חידוש בכל מציאותו וכל עניניו שונעים חדורים בבחינת היחידה, והעיקר, שע"ז נעשה התגלות וביאת משיח צדקנו ועד כפשוטו ממש, נשמה בגוף, "מלך מבית דוד כו"³².

ראש חודש ניסן: ראש השנה למלכים (מלכי ישראל) ולרגלים. "אותו היום נטל עשר עטרות"³³.

"עיקר ההמשכה הוא בחודש ניסן, דהצירוף הוא שם הוי' כסדרן, והיינו אמיתית הגילוי דשם הוי' שם העצם . . דכשהגיע ניסן היינו שכבר נמשך הגילוי מלמעלה בחינת הגילוי דעצמות אוא"ס"³⁴.

קבלת שבת, כרגיל. בתפלת ערבית מוסיפים יעלה ויבוא. דין השוכח, ראה בטבלא שבסוף הלוח.

בברכת המזון: רצה ואח"כ יעלה ויבוא. הרחמן לשבת ולר"ח. דין השוכח, ראה בטבלא שבסוף הלוח.

במעין שלש: "ורצה והחליצנו ביום השבת הזה וזכרנו לטובה ביום ראש החודש הזה". דין השוכח, ראה בטבלא שבסוף הלוח.

שחרית: יעלה ויבוא. דין השוכח, ראה בטבלא שבסוף הלוח.

חצי הלל³⁵. ואברהם זקן וגו'. קדיש תתקבל. שיר של יום ("מזמור שיר ליום השבת"). הושיענו. ברכי נפשי. קדיש יתום. אתה הראת. קריאת התורה.

מוציאים ג' ספרי תורה. ע"ד הלימוד וההוראה בעבודת האדם

(31) תשכ"ה. תשכ"ח. תשמ"ה. תשמ"ח. תנש"א.

(32) סה"ש תשנ"ב ע' 123. ובהערה 20 שם: ובהדגשה יתירה כשנכנסים . . ליום השבת שאין לו בן זוג (כמו שישראל אין להם בן זוג) בחי' היחידה בימים.

(33) שבת פז, סע"ב – הובא בפרש"י ר"פ שמיני (מסדר עולם (פ"ז)). וראה בארוכה סה"ש תשמ"ח ע' 335 ואילך.

(34) ד"ה החודש הזה אעת"ר ע' סד ואילך – נעתק גם בלקו"ש חכ"ב ע' 243 בהערה ד"ה חודש ניסן.

(35) בנוגע לברכת הלל כשאין גומרין הלל – ראה בארוכה אצלנו בשו"ת באתרא דרב סי' ב'תשנ.

מהענין דהוצאת שלשה ספרי תורה – ראה בהערה³⁶.

סדר הקריאה: בראשון קורא בפרשת תזריע ששה קרואים (בעליית ששי קורא עד סוף הפרשה). אחר גמר קריאת התורה בס"ת הראשון, מניח ס"ת השני על הבימה [כי אין מסלקין הראשונה עד שכבר הניחו השניה על השולחן שלא יסיחו דעתן מן המצוות³⁷]. הגבהה וגלילה לס"ת הראשון. [ולא יפתחו השני ולא יסורו המפה עד שיגללו הראשון, שלא יהיו העוסקים בגלילת הראשון טרודים ויוכלו לשמוע קריאה בשני, ועוד שאין להתחיל בהפשטת השני לפני הקריאה, לפי שנמצא השני ערום בלתי מגולל ואין זה כבוד לספר תורה³⁸]. קורא לשביעי בס"ת השני, קריאת ר"ח (וביום השבת וגו' ובראשי חדשיכם וגו')³⁹. ומניח ספר תורה השלישי אצל השני ואומר חצי קדיש⁴⁰. הגבהה וגלילה לס"ת השני. למפטיר, קורא בס"ת השלישי, פרשת החודש. הגבהה וגלילה לס"ת השלישי.

הפטורה: כה אמר גו' בראשון באחד לחודש גו' – עולת תמיד⁴¹. ומוסיפין פסוק ראשון ואחרון של הפטרת שבת ראש חודש. אין אומרים אב הרחמים [וכן בכל השבתות שבחודש ניסן].

במוסף אומר "אתה יצרת" וחותם "מקדש השבת וישראל וראשי חדשים". דיני הטועה בתפילת מוסף, ראה בטבלא שבסוף הלוח.

בשיחת ש"פ נח תשמ"א: איתא בספרים שביום טוב אומרים "אתה בחרתנו" כיון שיום טוב קשור במתן תורה שאז היה "ובנו בחרת", מה שאין כן בשבת ראש חודש שאז אומרים "אתה יצרת", כיוון ששבת קשורה בבריאה שהיתה קודם מתן תורה, ועד"ז ראש חודש שגם היה קודם מתן תורה, עוד במצרים. אמנם אף על פי שהתחלה של "אתה יצרת" שונה מהתחלת "אתה בחרתנו", הסיום בשניהם הוא בשוה. ועד"ז בנוגע לניגון ד"אתה בחרתנו", שאפשר לשיר אותו גם עם האותיות ד"אתה יצרת", ויעשו כן כעת, ועל ידי זה יפעלו ש"אתה בחרתנו" יפעל למפרע ב"אתה יצרת". ובקרב ממש יבואו לזמן שיקויים בו "והיה מדי חודש בחדשו ומדי

36 ראה בארוכה סה"ש תנש"א ח"א ע' 379 ואילך. וראה שיחת שבת חנוכה תשמ"ב.

37 מרדכי סוף הלכות קטנות בשם מהר"ם – הובא בב"א או"ח סוסי' קמז. תשב"ץ קטן סי' קפז. רמ"א שם ס"ח. מט"מ סרג"ד (ושם הביא טעם אחר, ובשם הר"י). קצוה"ש ספ"ד בבדה"ש סק"ז. ומקצת חכמים בעיניהם מתעקשים לומר שא"ז מנהג חב"ד, וכאילו מנהגו היפך השו"ע רח"ל. ומהם שמצדיקים עצמם באמתלא שלדבריהם לא ראו נוהגים כן ב-770. ואין טענה זו כדי להשיב עלי'.

38 ארחות חיים הל' קריאת ס"ת סנ"ד. כלבו סדר קריה"ת. מרדכי – הובא בב"י שם. תשב"ץ קטן שם. מט"מ סרג"ה. שו"ע סי' קמז ס"ח. והטעם – בלבוש סוסי' קמז. וראה בשו"ת בעי חיי או"ח ח"ב ס"ג. ובביהגר"א שם סק"ב, וכן במשנ"ב שם סק"ג, הוסיף טעם שאין עושים מצות חבילות חבילות. וראה במקו"ח שם שקו"ט אם צריך גמר הגלילה. וראה גם קצוה"ש שם בבדה"ש סק"ו.

39 ואם טעה וקרא פרשת החודש – ראה בטבלא שבסוף הלוח.

40 אבל אינו צריך להניח ספר תורה הראשון.

41 ובספר השיחות תנש"א ע' 380 בשוה"ג הב' להערה 13: ובכמה ק"ק (כמנהג האשכנזים) מוסיפים בהתחלת וסיום ההפטורה בפסוקים (שלפני ולאחרי פרטי הענינים ד"בראשון באחד לחודש גו") שבהם מדובר אודות הנשיא. – ולהעיר שכ"ה מנהג רבותינו נשיאנו לאחר קבלת הנשיאות.

שבת בשבתו יבוא כל בשר להשתחוות לפני אמר ה' א". וכדאיתא בילקוט, שלעתיד לבוא יעלו לרגל בכל ראש חודש וכן בכל שבת בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו ממש. וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א: "יביטו בסיסודור ויראו מה כתוב שם". וניגנו את "אתה יצרת" במנגינת "אתה בחרתנו".

הלכתא למשיחא: הקרבנות החל מהיום באים מהתרומה חדשה - מתרומת "מחצית השקל" של השנה מוסף ר"ח (2 פרים, איל, 7 כבשים לעולה, ושעיר לחטאת). וזהו, נוסף למוספי שבת וקרבת תמיד. ראש חודש שחל להיות בשבת שירה של ראש חודש⁴² דוחה⁴³ שירה של שבת כדי לפרסמו שהוא ראש חודש⁴⁴.

לעתיד לבוא יעלו לרגל לא רק שלש פעמים בשנה, אלא "מידי חודש בחדשו ומידי שבת בשבתו". ויתירה מזה: "הרי שחל ר"ח להיות בשבת . . באים שני פעמים אחד של שבת ואחד של ר"ח והעבים טוענין אותם בהשכמה ומביאים אותם לירושלים והם מתפללים שם בבוקר והם טוענים אותם לבתייהם מי אלה כעב תעופינה הרי של בוקר וכיונים אל ארובותיהם הרי של מנחה"⁴⁵.

אחרי תפילת מוסף (ותהלים) אומרים "ויהי ביום כלות גו' ויהי המקריב ביום הראשון וגו'" ואח"כ ה"יהי רצון".

מצוה להרבות בסעודת ראש חודש. וכשחל בשבת - מוסיפים תבשיל לכבוד ראש חודש⁴⁶.

"מנהג עתיק ללמוד בכל ר"ח פסוק אחד עם פרש"י, ואפשר להוסיף עם עוד פירושים, מהקאפיטל בתהלים שהוא מסומן כמספר שנות

(42) בכ"מ שלא מצאנו בגמ' שיר של ר"ח ונשתכח מהו. ויש שכתבו שהוא ברכי נפשי - ראה בשו"ת הרמ"ע מפאנו סכ"ה ע"פ מדרש הנעלם. שלה"ג פ"צ. באה"ג ח"ב פ"ב סל"ג. התעוררות תשובה ח"א סי' קצב ד"ה והנה. ערוה"ש או"ח סתכ"ג ס"ה. (ושם סתכ"ד ס"ג שכ"ה במס' סופרים. אבל לפנינו ליתא). התעוררות תשובה. ועוד. אבל במאירי סוכה נד, ב שהוא הרנינו (אבל ראה מאירי סוכה ר"ה ל, ב). ובאר"ח הל' ר"ח (ע"פ מס' סופרים ספי"ז) שהוא יהי כבוד, ה' מלך, ושירו לה' שיר חדש והודו לה'. וכ"כ בשו"ת חקרי לב או"ח סל"ב. ובשו"ת הרמ"ע מפאנו שם מפרש במס' סופרים פ"ח ה"א שאומרים וישב אלקים את אונם. וי"א ה' אדוננו מה אדיר שמך (שלה"ג ובאה"ג שם בשם י"א). וראה גם תפא"י פתיחה לס' קדשים בקונט' חומר בקודש פ"ו אות יא. נועם מגדים להפמ"ג סקי"א. לקוטי הלכות סוף תמיד. מכתבי תורה (גור) סי' קג - ע' קסד.

(43) אבל במנ"ח מ' שייב קרוב לסופו (והובא בלקו"ש חכ"ע ד' 233 הע' 38) שאינה נדחית לגמרי כ"א שקוראים אותה בשחרית ובמנחה. וכ"כ בשו"ת אבנ"ז או"ח סכ"ד סק"ד. (ובכלל, ר"ל ששיר של ר"ח הוא רק במוסף ולא בתמידין. וכ"ה בקרית ספר תמידין ומוספין פ"ו שו"ת חקרי לב שם. שו"ת אבנ"ז שם. אבל בשו"ת הרמ"ע מפאנו שם ובספרו עש"מ במאמר אכ"ח פי"ט שגם במנחה אומרים שיר של ר"ח. וי"א גם לגבי יו"ט שרק במוסף אמרו שיר של יו"ט - טו"א ר"ה ל, ב ד"ה תמיד. שו"ת ראשית בכורים ס"ח. ועוד. אבל ראה מג"א סי' קלב סק"ד. וי"א שבי"ט אמרו הלל בשעת התמידין. ואכ"מ). ראה מכתבי תורה שם.

וי"מ שר"ח קודם, ואומרים תחילה של ר"ח ואח"כ של שבת, כדעת רבס ספרא בסוכה שם. וראה סוכת דוד בסו"ס בית המלך תמידין ומוספין פ"ו ה"י - יב, א.

(44) רמב"ם תמידין ומוספין שם. אבל ברש"י סוכה שם ד"ה לידע משמע שהוא רק כשר"ח בזמנו.

(45) יל"ש ישע"י רמז תקג. וראה לקו"ש ח"ט ע' 292. חכ"א ע' 383 (צילום גוף כתי"ק - נדפס בריש סה"מ תשל"ז). ד"ה והי' מדי חודש תשל"ז.

(46) ראה בארוכה אצלנו בקובץ מבית חיינו גליון ו' עמ' 39 ואילך.

חייו, ואם הקאפיטל מחזיק פחות מ"ב פסוקים, וכן בשנת העיבור, אז כופלים שיעלה כמספר חדשי השנה ואם הוא מרובה בפסוקים אזי לומדים שנים או יותר פסוקים בכל ר"ח".

מנחה: יעלה ויבוא. דין הטועה ראה בטבלא שבסוף הלוח. אין אומרים "צדקתך" (וכן בכל חודש ניסן).

מוצאי שבת קודש בשעה 8:03.

בשיחת ש"פ ויקרא תנש"א נתבאר שאף שההלכה היא ששואלין ודורשין בהלכות הפסח ל' יום קודם החג, דלא כדעת רשב"ג (הסובר שתי שבתות קודם הפסח, דהיינו היום – ר"ח ניסן), מ"מ אלו ואלו דברי אלוים חיים. ובפרט שבזה אפשר לקיים ב' הדעות במעשה בפועל, ע"י שבר"ח מוסיפים בלימוד ההלכות באופן נעלה יותר הן בכמות הזמן והן באיכות הלימוד. וכן בנוגע להוספה במעות חיטים. עיי"ש.

יום ראשון, ב' ניסן

יום הילולא של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע. נסתלק אור ליום א'

ב' ניסן (כקביעות שנה זו) שנת תר"ף בראסטאב. ושם מ"כ⁴⁷.

אחרי תפילת שחרית (ותהלים) אומרים "ביום השני גו' נשיא יששכר וגו'" ואח"כ ה"הי רצון".

תקופת ניסן

ליל שישי, ז' ניסן כחצות הלילה, בשעה 12:00⁴⁸.

ערב שבת קודש פרשת מצורע, ז' ניסן

אחרי תפילת שחרית (ותהלים) אומרים "ביום השביעי נשיא לבני אפרים וגו'" ואח"כ ה"הי רצון".

הלכתא למשיחא: בקשר לחנוכת ביהמ"ק השלישי, כתוב ביחזקאל⁴⁹: "וכן תעשה בשבעה בחדש מאיש שגה ומפתי וכפרתם את הבית". ובפירוש הפסוק – הנה לפירש"י שם, יתחילו לעתיד שבעת ימי המילואים בר"ח ניסן ויגמרו בז' בניסן⁵⁰.

הלכתא למשיחא: כתב הרמב"ם: כל ישראל מזהרים להיות טהורים כל רגל מפני שהם נכונים להכנס למקדש לאכול קדשים⁵¹. ובפרט, לפני

(47) ובכ"מ בשיחות ואגרות קודש שהוא גם "יום התחלת הנשיאות של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו". וראה בארוכה שיחת ב' ניסן תשמ"ח (בסה"ש במקומו).

(48) התקופות נזכרו בהקדמה ללוח "היום יום" וכן בלוח כולל חב"ד. לפירוש דינים: "ראה ב"י או"ח סו"ס תנה. רמ"א שם ס"א (שו"ע אדה"ז שם סט"ו-טז. סו"ו סי"ד). יו"ד סקט"ז ס"ה. ובכ"מ" – נסמנו בלקוטי שיחות חט"ז ע' 98 הערה 33. חכ"א ע' 233 הערה 33. וראה לקו"ש חט"ז ע' 577. וראה אצלנו במקורות ועיונים להלכה יומית אות תצד. (49) מה, כ – הפטורת פ' החודש.

(50) וראה לקו"ש חכ"ב ע' 198. וברד"ק שם ש"ז ה' חידוש לעתיד לחטא על המזבח ועל הבית גם בשבעה לחדש". וראה מנחות מה, ב: פרשה זו אליהו עתיד לדורשה. ועיי"ש עוד בגמרא.

(51) וראה לקו"ש חל"ב פ' שמיני באורך.

הפסח, שכל ישראל, האנשים והנשים, מוזהרים להקריב קרבן פסח בערב פסח, והיא מצות עשה שיש בה כרת, ויש "להזהיר את ישראל לטהר [בכדי] שיעשו פסחיהן בטהרה"⁵². לפיכך, כל הטמאים שצריכים לספור שבעה נקיים ולטבול, ולהביא קרבן ביום השמיני⁵³ עליהם להתחיל מהיום למנות שבעה ימים (לאחרי שהפסיקו בטהרה אתמול), בכדי לעשות הפסח בטהרה. לגבי טמא מת - ראה בהערה כאן⁵⁴.

זמן הדלקת נרות שבת קודש בשעה 7:09 (18 דקות לפני השקיעה).

שבת קודש פרשת מצורע, שבת הגדול, ח' ניסן

קורין אותו שבת הגדול לפי שנעשה בו נס גדול⁵⁵. לעולם קורין מצורע במעוברת קודם הפסח⁵⁶, וסימן למעוברת - "סגרו (לשון מצורע מוסגר) ופסחו".

הפטרה לפרשת מצורע: וארבעה אנשים וגו'. ואין מפטירים הפטרת שבת הגדול, הנאמרת רק בקביעות ערב פסח שחל בשבת⁵⁷. אין אומרים אב הרחמים [וכן בכל השבתות שבחודש ניסן]. אחרי תפילת מוסף (ותהלים) אומרים "ביום השמיני נשיא לבני מנשה וגו'" ואח"כ ה"הי רצון".

הלכתא למשיחא: הטמא בטומאת מת (וכעת כולנו טמאי מתים) עליו להתחיל מהיום ליזהר מטומאת מת, בכדי לעשות הפסח בטהרה. [ואפילו לשיטות שטומאת מת הותרה בציבור - בקרבן פסח מהדרינן אטהורים, כלומר, משתדלים לכתחילה להקריב בטהרה]. וכן כל הטמאים טומאת שבעה, עליהם להזהר מטומאה מהיום.

770: מנחה מוקדמת. מנחה: קריאת התורה בפרשת אחרי. אין אומרים "צדקתך" [וכן בכל השבתות שבחודש ניסן]. אחרי מנחה⁵⁸ אומרים ההגדה (לפי שבשבת הגדול היתה התחלת הגאולה

(52) וראה לקו"ש חל"ו ע' 208.

(53) ומהם: זב בעל ג' ראיות, זבה גדולה, ואולי גם נדה שטובלת בליל שמיני (לאחרי חומרא דר' זירא שסופרת שבעה נקיים). [ולהעיר מב"ח יו"ד סוסי' קפג - לענין נדה אחרי שיבנה המקדש. וראה השקו"ט בהערה שבתחילת הקובץ].

(54) ראה למחר (ח' ניסן).

(55) פרטי הנס מובאים בטור ובשו"ע אדה"ז רס"י תל. ונתבאר בריבוי מקומות בלקוטי שיחות.

(56) חוץ מב[שנה שסימנה]ה"ח [שחל ר"ה ביום חמישי, והשנה חסירה שחשון וכסלו שניהם חסרים, והיא] מעוברת, ו[שנה שסימנה]ה"ש [שראש השנה בחמישי, והשנה שלימה שחשון וכסלו שניהם מלאים, והיא] מעוברת שקורים אחרי מות קודם הפסח.

(57) בהנהגות ב' ניסן פאריז צ"ח, בה חל ע"פ בערב שבת, כבקביעות שנה זו: "ביחידות אומרים ב' ההפטרות". והיינו לענין אמירת שנים מקרא ואחד תרגום. ואכ"מ.

(58) מנהג העולם (והובא הענין בשו"ע אדה"ז סרצ"ב ס"ו. סת"ל ס"ב) שפוסקין בשבת זו לומר ברכי נפשי וט"ו שיר המעלות. אבל בסידור רבינו הזקן לא הובא כלל.

טעם הפשוט להמנהג - כיון שאומרים הגדה, וביו"ט אין אומרים (ראה בלבוש או"ח סתרס"ט), ואח"כ מתחילין לומר פרקי אבות. וראה גם סידור יעב"ץ - מנחת שבת. ביהגר"א או"ח סוסי' רצב. ח' חת"ס או"ח סת"ל. וע"ד החסידות - לקו"ש חל"ו ע' 12 ובהנסמן שם.

והנסים) מ"עבדים היינו" עד "לכפר על כל עוונותינו".

בשיחת שה"ג תשמ"ח⁵⁹ בזה"ל: בחג הפסח ישנה הדגשה מיוחדת בנוגע לטף – שעושים כו"כ דברים כדי שלא ישנו התינוקות, ומזה מובן גם בנוגע לשבת שלפני הפסח, שבת הגדול, שמסבירים להם וכו'. – וראה ראבי"ה⁶⁰: נהגו התינוקות להקדים ולקרות האגדה ביום שבת הגדול. כדי להסדיר בפיהן ויבינו בפסח וישאלו. וכ"ה בגליון מהרי"ל⁶¹: ואמר מהר"י סגל דיש לחזור האגדה של פסח עם הנערים בשבת הגדול. – אבל לא ראיתי נוהגים כן, ואולי גם ע"ז אחז"ל דלא ראיתי אינו ראוי⁶².

נהגו בדורות האחרונים שהחכם דורש הלכות פסח בשבת שלפניו, והעיקר לדרוש ולהורות להם דרכי ה' וללמד להם המעשה אשר יעשו⁶³.

770: דרשת שבת הגדול ע"י הרבנים חברי הבד"צ בשעה 7:30 לפנות ערב.

מוצאי שבת קודש, אור לט' ניסן

זמן צאת השבת בשעה 8:11.

ערבית. אומרים ויהי נועם⁶⁴. קידוש לבנה⁶⁵.

59) סה"ש תשמ"ח ח"א ע' 364 הע' 67. הציטוט דלקמן מועתק מהשיחה, אלא שהמראי מקומות הועברו כאן בשולי הגליון.

60) סימן תכה.

61) דף י"ד סע"ב.

62) עדיות פ"ב מ"ב. ועוד.

63) נתבאר בלקו"ש ח"ג ע' 953 ואילך.

64) מחלוקת ידועה היא בין הפוסקים בקשר לאמירת "ויהי נועם" ו"ואתה קדוש" במוצאי שבת הגדול (כאשר ישנם ששה ימים, ובהם ערב פסח, עד ליום טוב הבעל"ט), כמו כן מצינו שינויים בקשר להנהגת רבותינו נשיאנו בזה. למעשה: הנטיה הכללית היא שבקביעות שנה זו אומרים "ויהי נועם" ו"ואתה קדוש".

65) על פי הקבלה אין לקדש הלבנה עד אחר ז' ימים למולד. וראה ספר השיחות תשנ"ב ח"א ע' 68. וש"נ.

ולהעיר, בנוגע ההמתנה למוצאי שבת, הנה ברמ"א או"ח סתכ"ו – והובא בשיחת ש"פ נח תשנ"ב (סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 68) – שאין להמתין למוצ"ש באם הוא אחר יו"ד לחודש. ולכאן הכוונה, מילתא בטעמא, יו"ד למולד ולא לחודש. וכ"ה להדיא ביוסף אומץ יוזפא סתע"ב. ולהעיר שבמג"א שם ב' אופנים בדבר: שאין להמתין רק אם מוצ"ש אור ל"א (ואולי – רק כשהוא אור ל"ב, עיי"ש), או אפי' כשמוצ"ש אור ליו"ד. אבל למסקנא הכוונה דוקא באופן שמוצ"ש אור ל"א. וכן מוכח מל' הלבוש שם ס"ד. וכ"נ גם מד' הט"ז סק"ג. וכ"פ במשנ"ב שם סק"ו. אבל ראה חיי"א כלל קיח ס"ד. ובסה"ש שם בהע' 120 מ' קצת שמפרש שרק באופן שמוצ"ש אור ל"ב בחודש (כבקביעות שנה הנ"ל) אין להמתין (וכתחילת דברי המג"א). ויל"ד.

אולם, בסו"ד המג"א משמע, שבלא"ה לדידן לפס"ד הרמ"א (שם ס"ג, שכן נוהגין לכתחילה עכ"פ) א"ז תלוי בימי החודש כלל, וצריך לחשב שבמוצ"ש ישארו עוד ה' לילות עד חצי כ"ט י"ב תשצ"ג מהמולד. וכ"ה גם במשנ"ב שם. ואולי כיון שלדידן נוהגים להקל בדיעבד עכ"פ כדעת המחבר, א"צ להחמיר כולי האי בנוגע ההמתנה למוצ"ש.

ונראה, שבמקומות חמים ויבשים (ובפרט – בקיץ) לית לן בה (ראה לקט יושר ע' 69: בימי הקיץ לעולם גם בימי החורף בהיות השמים לטוהר (אף שבדברי רבו בשו"ת תרוה"ד סל"ה לא נזכר חילוק בדבר). וראה במקו"ח בקיצור הלכות סתכ"ו ס"ב. וא"ש מש"כ במנהגי מהרי"ל הל' ת"ב, והובא בשמו בד"מ סתכ"ו סק"ב, שקידש במוצ"ש נחמו אף שהוא מי"ב בחודש ואילך). וכ"ה להדיא בר"ד משיחה הנ"ל. (ושם, שזמן קידוש לבנה במוצ"ש הבא, אור

הבדלה. ויתן לך.

המשתמשים בצפורן עבור בשמים: יש לזכור להצניע כעת (לאחר הבדלה) את הצפורן, בין הדברים הנמכרים במכירת חמץ, מאחר ובפסח אין משתמשים בצפורן עבור בשמים להבדלה.

מלוה מלכה: "לעולם יסדר אדם שולחנו במוצאי שבת בכל מיני סידור הנהוגים אצלו בעריכת השולחן לסעודה גמורה, אף על פי שעכשיו לא יאכל אלא כזית [ואם אינו אוכל כביצה – יטול ידיו ולא יברך על נטילת ידים], הן מחמת שאין לו יותר. . מכל מקום יש לו לעשות הכנה וסידור השולחן כגון פריסת מפה וכיוצא בזה כמו לסעודה גמורה כדי ללוות את השבת ביציאתו דרך כבוד כמו בכניסתו".

יום ראשון, ט' ניסן

אחרי תפילת שחרית (ותהלים) אומרים "ביום התשיעי נשיא לבני בנימן וגו'". ואח"כ ה"יהי רצון".
שיעורי חומש ("חת"ת") דשבוע זה – פרשת אחרי.

יום שני, י' ניסן

אחרי תפילת שחרית (ותהלים) אומרים "ביום העשירי נשיא לבני דן וגו'". ואח"כ ה"יהי רצון".

הלכתא למשיחא: לכתחילה, מצוה לבקר את קרבן הפסח שלא יהיה בו מום ד' ימים קודם השחיטה.

הלכתא למשיחא: הטמא בטומאת מת (וכעת כולנו טמאי מת) צריך להזות עליו מאפר פרה אדומה ביום השלישי והשביעי. נמצא שהיום הוא האפשרות האחרונה להזות ביום השלישי ולהיטהר מטומאת מת, כדי להקריב בטהרה קרבן פסח.

הלכתא למשיחא: "לעתיד יהי יום הכפורים ביו"ד בניסן"⁶⁶.

בעשרה בניסן מתה מרים, וקבעו בו תענית כשחל בחול⁶⁷. אבל, המנהג שאין מתענים⁶⁸.

לי"ב חשוון). וראה שיחת ליל ז' חשוון תשמ"ו בנוגע לקידוש לבנה במוצ"ש הבא, אור לי"ב חשוון. והכי איכא למשמע משו"ת נוב"י או"ח סוסי' מא, עייש"ה. ובסה"ש הנ"ל, שבנוגע לפועל, "במקום שיש שאלה וספק יעשו כהוראת רב מורה-הוראה שעל אתר". וראה בארוכה בר"ד הנ"ל.

(66) אהבת יהונתן פרשת החדש, עיי"ש הטעם.

(67) כמ"ש בסימן תק"פ שהוא מהימים שראוי להתענות בהן.

(68) וראה מג"א סתב"ט סק"ו.

קיצור דיני שכחה וטעות

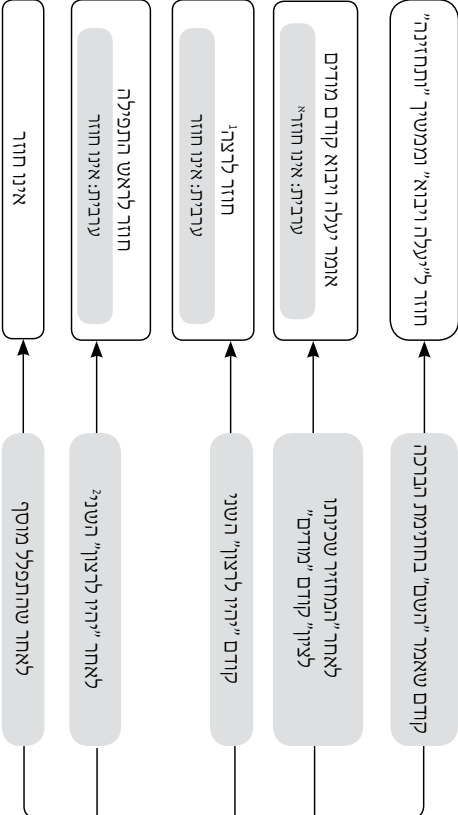
שבת ראש חודש ניסן

הדין

זכר/ה

טעות

1. אם טכר לאחר שאמר השם לפני חתימת "הטוב שמך" או "המבך את עמו ישראל" בשלום, יאמר "למדני חוקיך" וחזור ל"רצה".
2. והסיוח דעתו מלומר תחנונים.

שכח ולא אמר יעלה ויבוא

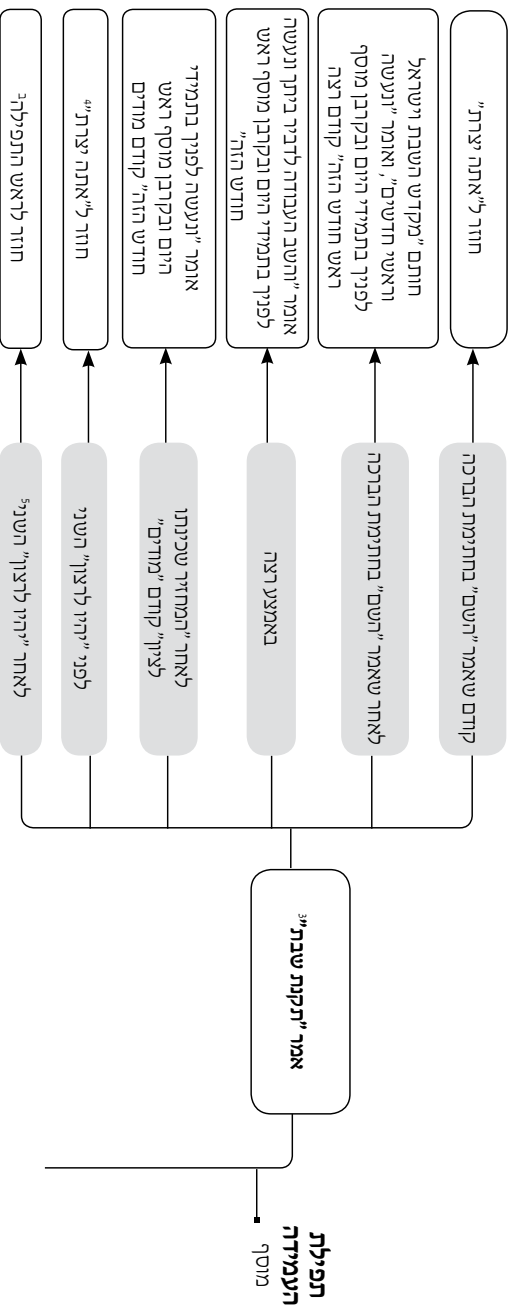
תפילה
העמידה
ערבית,
שחרית
ומנחה

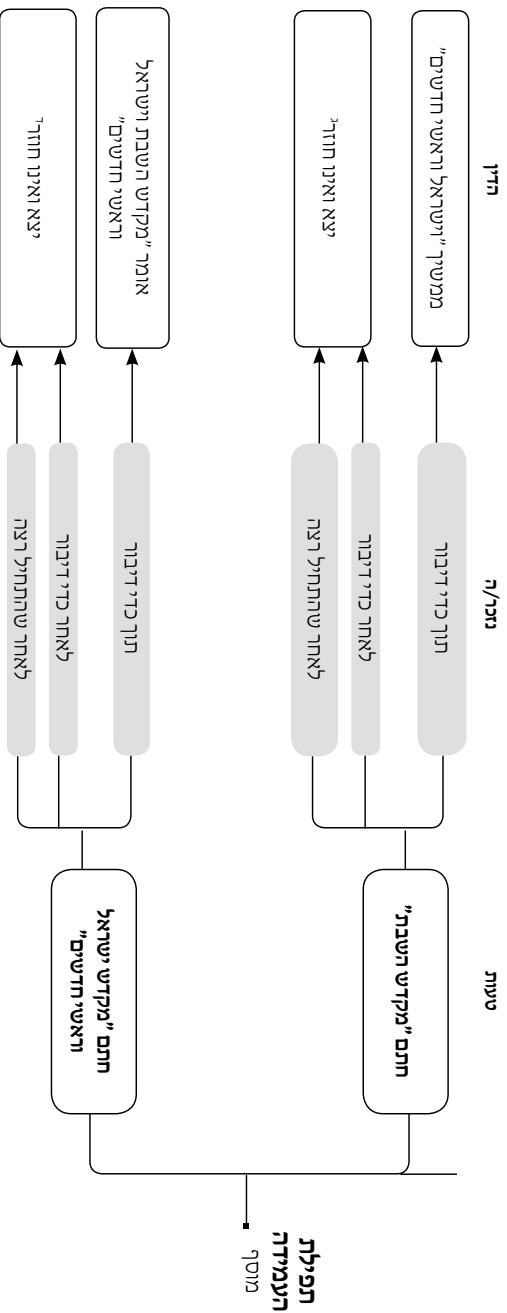
3. או אם מסופק אם
אמר "אתה יצרת".

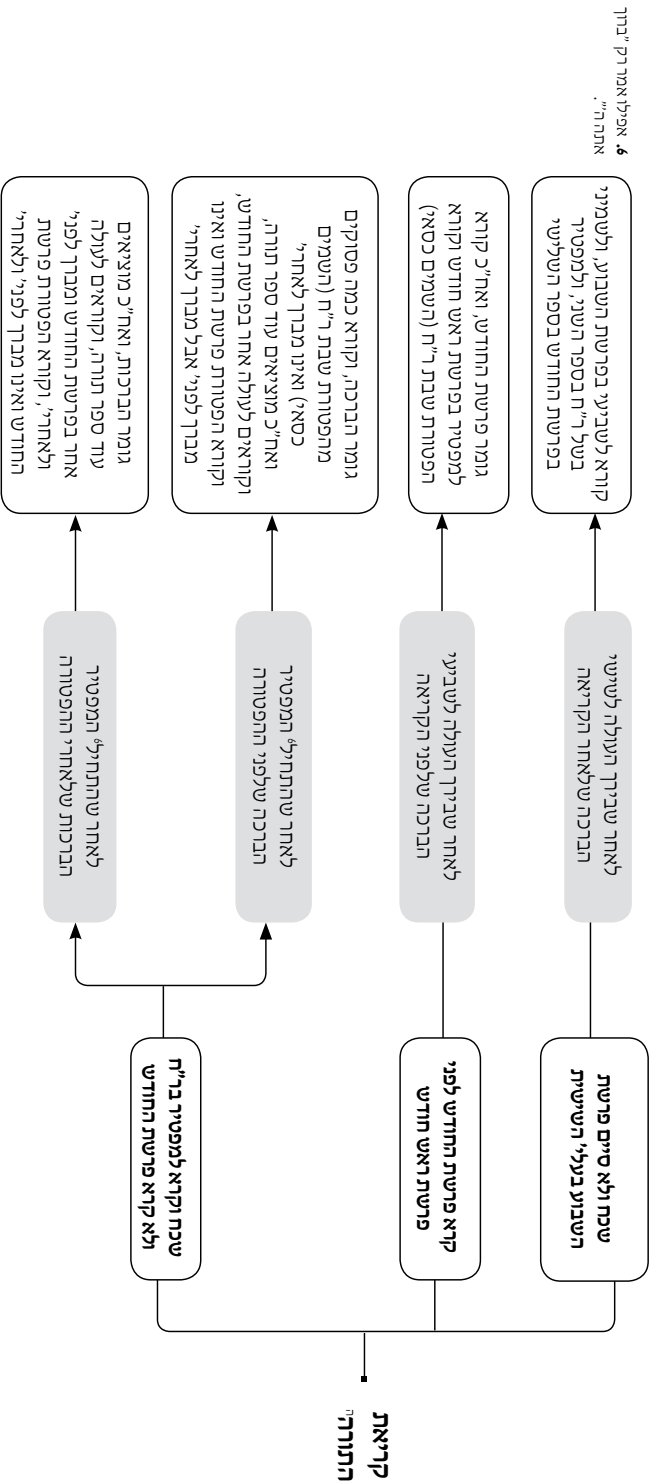
4. אם נזכר לאחר שאמר השם לפני חתימת "הטוב שמך" או "המבור את עמו ישראל בשלום", אומר "למדני חוקיך", וחוזר

ל"אתה יצרת".

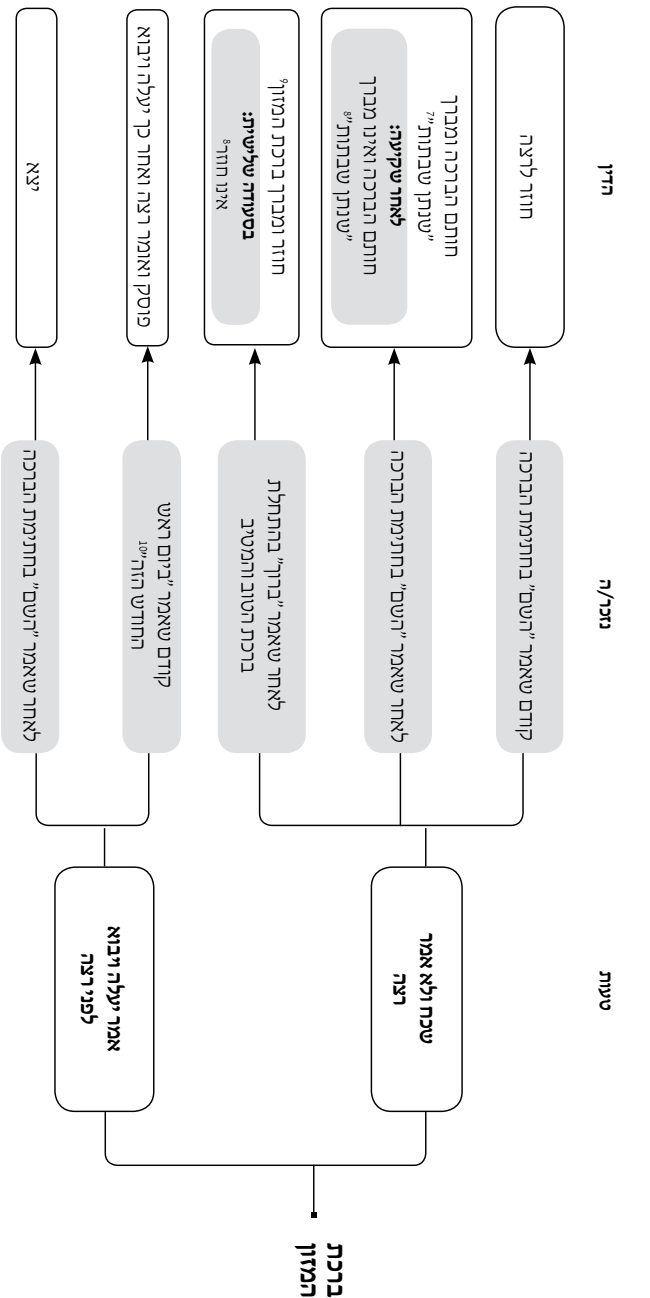
5. והסיח דעתו מלומר תחנונים.

7. כנסת שבידור: "ברוך אתה השם אלקינו מלך העולם שנתן שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות ולברית ברית אתה חשם מקדש השבת".
ואם שכח גם יעלה ויבוא ויהא קודם שקיעה, מברך: "ברוך אתה השם אלקינו מלך העולם שנתן שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות ולברית וואשי חדישים לכינון ברית אתה חשם מקדש השבת".
וישראל וואשי חדישים. ואם הוא אחר שקיעת החמה מברך "ברוך אתה השם אלקינו מלך העולם שנתן שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות ולברית וואשי חדישים לעמו ישראל לחיים". ואינו חותם.⁸
אם טעה וסבר שיע"פ דין צריך לחזור ולברך ונזכר באמצע ברכת המזון שאינו צריך לחזור ולברך, מפסיק אפילו באמצע הברכה.

9. אבל צריך לומר "יעלה ויבוא" שוב.

גיבוא "שור".

10. ואפשר שגם בנזכר אחרי שאמר "ביום ראש החודש הזה", וגם אם סיים יעלה ויבוא, יש להדיר ולומר רצה ואז"כ יעלה ויבוא עד פנים.

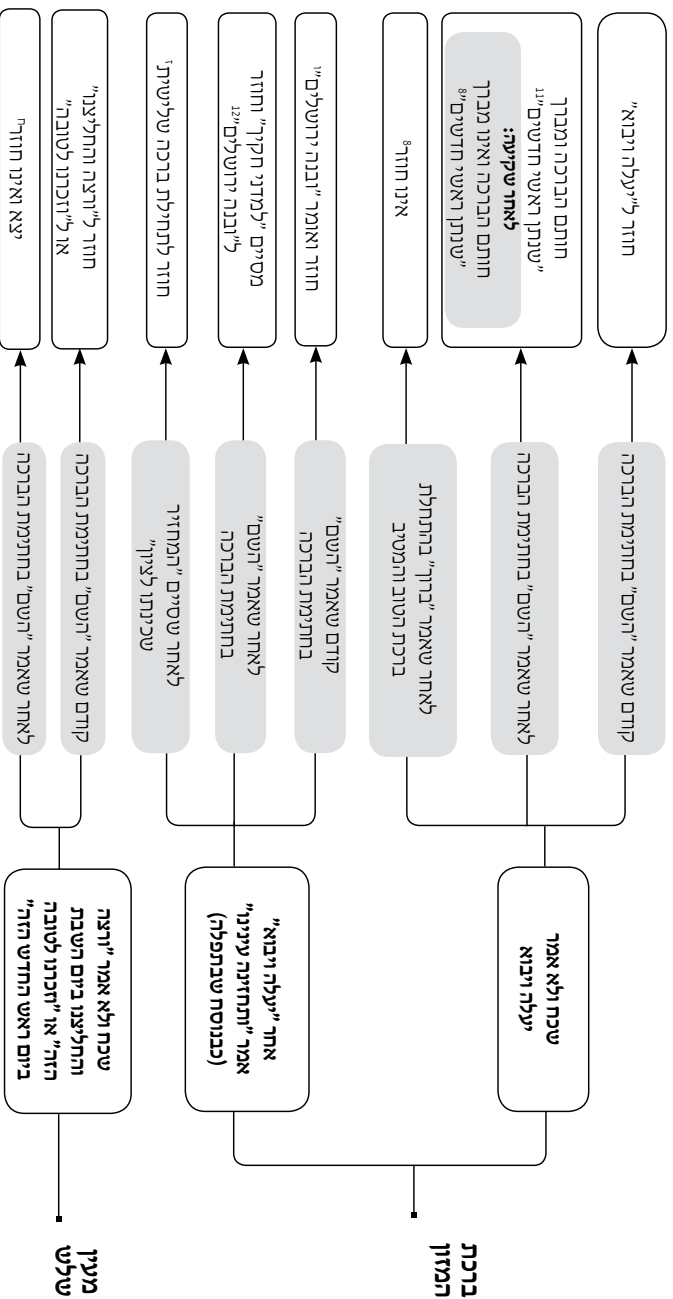
פעם.

11. כנסת שבסידור:
 השם אתה מלך העולם
 אלוקינו מלך ראשי חדשים
 שנתן ראשי חדשים
 לעמו ישראל לכחון."

ואינו חותם.

12. אם סיים ואמר
"בונה ברחמיך ושלום"
יציא.

22

הערות לקיצור דיני שכחה וטעות

היא רק לכתחילה, שמ"מ הטעם במקומו עומד, שכיין שהזכיר גם ר"ח וגם שבת באמצע הברכה, ולמעשה כך טבעו חכמים שיחתום בר"ח בכלל אינו בגדר משנה ממטבע שטבעו.

ה. ראה בכ"ז בשערי אפרים שער ח סצ"א – צג.

ו. כבשכח באמצע ברכת המזון שחזר למקום שפסק. ועד"ז כתב בקצוה"ש סמ"ז סקכ"ה מטעם אחר, עיי"ש.

ז. וראה חשוקי חמד בכורות נ, א בארוכה.

ח. מג"א רח, יז. מ"ב סקנ"ח, כפה"ח סקס"ז. וראה בארוכה אצלנו בירור הלכה בענין השוכח ועל הנסים ס"ט.

ט. ראה קצוה"ש סמ"ז סקי"ד. ונשאר בצ"ע. ולכאורה מוכרח הוא לפמ"ש בהגה בשו"ע אדה"ז סי' קפח סי"ג. אבל פשוט שאינו חותם ובקצוה"ש לא נחית לזה.

י. ראה שו"ע אדה"ז סקפ"ח סי"ג - יד. ס' המנהגים ע' 60.

א. ראה שו"ת באתרא דרב ב'תשכד.

ב. ראה פמ"ג סתכ"ה בא"א סק"ו. שו"ת תשובה מאהבה ח"א סי' קס. א"א מבוטשאטש מהדו"ת סתכ"ה ס"ג. הגהות חכמת שלמה סתכ"ה ס"ג. משנ"ב סת"צ בבה"ל ד"ה מתפלל. כה"ח שם סקכ"ו. לוח כולל חב"ד. שו"ת קנה בושם ח"ג או"ח סכ"ה. אג"מ ח"ד סכ"א. ולהעיר שלפי סברא הראשונה בשו"ת תשובה מאהבה שם, מקום לומר שלא יועיל גם אמירת ונעשה לפניך בתמידי וכו'. ויל. והנה בשיחת ש"פ נצו"י תשמ"ז (ראה בקיצור דיני שכחה וטעות בתפילת חגה"ס שי"ל בלוח חגה"ס שעעל"ט. וראה בקובץ באתרא דרב שי"ל מטעם הבד"צ גליון ג הע' 26) שבי"ט אם הזכיר פסוקי יום אחר אינו יוצא. ועפמ"ש בשו"ת אג"מ הנ"ל - כש"כ וק"ו בנדו"ד שאמר רק של שבת. וראה מש"כ באו"א בשו"ת מנחם משיב סכ"ד (לדודי ע"ה). והנלפענ"ד כתבנו.

ג. לכו"ע, דר"ח שאני מיו"ט שחל בשבת, לפי שבשאר תפלות אינו קובע ברכה לר"ח, אלא שכולל מעין המאורע בעבודה, לפיכך אף שתיקנו לחתום מקדש השבת ישראל וראשי חדשים אינו אלא לכתחילה - כ"כ בפר"ח סתפ"ז. וכ"כ בישועו"י שם סק"א. אמנם לשונו דהפר"ח משמע דלא בריא לי' ממש"כ "ואפילו תימא". אבל כ"פ המג"א סתכ"ה סק"ו. ועוד. ויש שפקפקו עפ"ד הריטב"א שבשטמ"ק ביצה יז, א שכתב דלא יצא. אבל ראה ערך השולחן סתפ"ז סק"ג שנראה מדבריו שהבין בפי' ד' הריטב"א באו"א, שדילג ולא הזכיר בתוך הברכה, או סמוך לחתימה וכו'. וכן צידד בשו"ת חקרי לב סנ"ד (אף שלמסקנא נ"ל יותר באו"א). וראה הנסמן בשו"ת מחקרי ארץ ח"א ס"ט סק"ג. וגם בבעה"מ ביצה שם, נראה שחתימה זו ל"ד ליו"ט שחל בשבת, עיי"ש. וגם ברמב"ם מצינו ששינה בלשונו, ראה תפלה פ"ב הי"א שכתב בר"ח וחזה"מ שחל בשבת, ש"משלים בשל שבת" (משא"כ ביו"ט - ראה שם ה"י), אף שכתב להדיא לחתום בר"ח ויו"ט. וכבר העיר בזה בכס"מ, וכן בב"י או"ח סת"צ בל' הטור. והיטב אשר ביאר הדברים בקובץ לקח טוב ברכות ע' רפה, שמטבע ברכה דשבת ר"ח וחזה"מ מצ"ע הוא של שבת, והוכיח כן גם משאר ראשונים).

ד. נחלקו הפוסקים אם צריך לחזור לראש, כיון שכבר הזכיר שניהם באמצע הברכה קודם החתימה. וטוב לחוש שלא לחזור לראש שלא להכניס עצמו לידי ספק ברכה לבטלה. ולכן, אין מחזירין אותו.

והנה כ"ז ביו"ט שחל בשבת. אבל ה"ה והוא הטעם בר"ח שחל בשבת. וגם בחתם בר"ח לחוד, אף למה שנת' בהערה הקודמת שהחתימה בר"ח

מכירת חמץ: כיצד, למה ומדוע?

מהי בעצם מכירת חמץ?

התורה קובעת כי אסור להשהות חמץ ברשותינו בחג הפסח ועלינו לבערו כבר בערב החג. באם נשאר חמץ ברשותו של יהודי בחג ("חמץ שעבר עליו הפסח") אסורו חכמים בהנאה אחרי הפסח. החבאת החמץ ונעילתו אינה מספיקה כלל.

כאשר קיימת כמות גדולה של חמץ שאין רוצים להפסידו, ניתן למכרו לגוי. אין די במכירת החמץ לבד, אלא יש גם להשכיר את מקומו לגוי. לאחר מעשה מכירת החמץ והשכרת מקומו מותר להשאיר את החמץ בבית, ולא עוברים עליו באיסור "בל יראה ובל ימצא", שכן החמץ שייך כעת לגוי ונמצא במקום המושכר לו.

כמה דורות נוהג סדר מכירת חמץ בתור מנהג?

עצם הרעיון של מכירת חמץ מופיע כבר במשנה בריש פרק שני של פסחים. בתוספתא מובא גם על אפשרות תיאורתית לחזור ולקנות את החמץ אחרי החג. בדורות הפוסקים הראשונים מצינו שהמליצו לעשות את המכירה, וכהוראה מעשית היא מובאת גם בשולחן ערוך. עם הזמן הפכה המכירה לנחלת הכלל.

מדוע זקוקים לרב בכדי לערוך את המכירה?

מכיוון שבדיני המכירה ישנן הלכות רבות, לפיכך נהוג שעושים את הרב שליח (באמצעות "שטר הרשאה") כדי שהוא יבצע כהלכה, בכל הדרכים הראויות, את המכירה לגוי. לשיטת אדמו"ר הזקן בסדר מכירת חמץ, אם המכירה אינה כדת, בעל החמץ עובר עליו ב"בל יראה ובל ימצא" דאורייתא. אדמו"ר הזקן הוסיף ותיקן פרטים מיוחדים באופן המכירה, מהם שאף מעכבים את כשרותה. המפורסם שבהם הוא הצורך להשתמש ב"ערב קבלן".

אז מה עושים?

ממלאים את טופס "שטר ההרשאה" במשרד הרבנים, מפרטים בשטר את הכתובות בהם החמץ נמצא ועושים "קנין סודר" אצל הרב (וחשוב לעדכן אותו באם נוסעים למקום אחר לחג). המנהג שמשלמים לרב שכר טירחה.

אז מהו "שטר הרשאה"?

"שטר הרשאה" הוא טופס שהחותמים עליו נותנים לרב רשות למכור את החמץ ולהשכיר את מקומות החמץ, כפי שימצא לנכון. כאמור, בשטר זו יש לפרט את כל הכתובות בהם נמצא החמץ, ובנוסף לזה עדיף גם לעשות 'קניין סודר' אצל הרב.

ומהו 'קנין סודר'?

בכל עיסקה שעושים לא מספיק לומר בדיבור שהחפץ עובר לרשות השני, אלא צריך מעשה קניין דווקא. הסיבה לכך: בכדי שהחפץ יעבור לרשות השני, יש להחליט בלב ("גמירות דעת") להקנות את החפץ לשני, ואף השני סומך דעתו על כך. בכדי להיות בטוח שיש החלטה שכזו עושים גם מעשה של קניין, כמו 'קנין סודר', שבו הקונה נותן למקנה [=למוכר] חפץ שלו (או, כפי שהורגלו, העדים נותנים חפץ שלהם) שגיביו, ובכך מתבצעת העיסקה בפועל.

כאשר ממנים את הרב שיהיה שליח למכירת החמץ אין צורך מעיקר הדין לעשות קנין, כיון שאין הרב קונה את החמץ, והוא רק שליח למכור את החמץ לגוי. אך נהגו לעשות קנין זה (להרים בגד או כלי ששייך לרב) כדי להודיע שבקשת השליחות ("הרשאה") היא רצינית.

**ומה אם מישוהו אינו יכול להופיע בפני הרב לעשות את הקנין?
האם ניתן לסדר מכירת חמץ בטלפון, דואר, או אינטרנט?**

ישנן כמה סיבות מדוע כדאי לבוא לרב ולחתום על השטר ולעשות קנין:

א. כאמור, הקנין מורה שיש כאן גמירות דעת של המשלח ושבקשת השליחות ("הרשאה") היא רצינית ("בלב שלם"). חשוב הדבר בפרט במכירת חמץ, להוכיח שהמכירה אינה "הערמה" ומתכוונים לה באמת.

ב. ישנם המון פרטים בשטר ההרשאה הנמצא אצל הרבנים, שבדרך כלל לא מזכירים בשיחת טלפון בעל-פה, וגם לא מופיעים בשטרות שבאינטרנט.

ג. שטר ההרשאה עם חתימת המוכר משמש גם בתור הוכחה לגוי הקונה שיש כאן קנין רציני, ובצורה שיש לזה תוקף חוקי ומשפטי.

ד. נהוג להדביק את שטרות ההרשאה לשטר המכירה עם הגוי.

ה. שטר ההרשאה יכול לשמש, לדעות מסויימות, גם בתור קנין "שטר" או "אודיתא".

ו. אף אם מילוי טופס באינטרנט כמוהו כקנין, הרי זה רק בתור קנין סיטומתא ("מנהג הסוחרים"), ויש המפקפקים בכך, לדעת הסוברים שקנין סיטומתא לא מועיל למכירת חמץ כשמדובר להינצל מאיסור מן התורה ("בל יראה ובל ימצא").

ז. יש שחידשו שכיון שקול הנשמע בטלפון "אין זה קול אדם כלל" (כלשונו של הרבי לענין אחר), נמצא שאין השליח (הרב) שומע את קולו של המשלח, ויש בכך פגם במינוי השליח.

ח. סיבה לא פחות חשובה מכל השאר: מנהג ישראל שעושים מכירת חמץ אצל הרב המקומי ונותנים לו תשלום גם עבור עבודתו במשך השנה כולה. (ראו להלן על כך).

עם זאת, למרות שחשוב להופיע בפני הרב, לחתום על השטר ולעשות קנין, במקרה שהדבר בלתי אפשרי (לדוגמא: מחמת מצב רפואי) ניתן למנות את הרב כשליח גם דרך הטלפון, דואר או אינטרנט.

האם יש צורך לקרוא את כל השטר?

רצוי. בכלל, אין לעשות את המכירה כ"מצוות אנשים מלומדה", אלא צריך שהמוכר יגמור בדעתו שהוא באמת מוכר את החמץ במכירה גמורה. לפיכך, גם מי שלא קרא אך יודע את תוכן ההרשאה והמכירה, מכירתו כדין.

עד מתי אפשר למכור את החמץ?

אחרי זמן ביעור חמץ החמץ נאסר בהנאה ולכן אין אפשרות למוכרו. כמובן שלכתחילה אין להמתין עם המכירה עד כמה רגעים לפני זמן הביעור... אלא יש להקדים ולהגיע למשרד חברי הבד"צ בעוד מועד.

מכירת החמץ במשרד הבד"צ תתאפשר עד ליל בדיקת חמץ בשעה 1:00 לפנות בוקר. רצוי להקדים ולא להמתין לרגע האחרון!

מה עושים קודם, כותבים את הפרטים בשטר או עושים קניין?

הסדר בזה אינו חשוב.

האם נוהגים למסור לרב מפתח?

"במ"ש [=במה שכתב] אודות מסירת מפתח במכירת חמץ, בודאי ידוע לו אשר בכ"מ [=בכמה מקומות] ועיירות אפילו המדקדקים במצות הנה בזמן האחרון אין עושים זאת, ואפשר כוונתו במכתבו הוא רק לפלפולא ולא בהנוגע להפועל" (אגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א כרך יג ע' מג. ועיין עוד בשו"ת צמח צדק אורח חיים סימן מה, ס"ק ב"ג).

האם צריך לפרט בשטר את כל המקומות בבית בהם יהיה החמץ

סגור?

יש צורך לפרט את כל הכתובות (בית, משרד, רכב, מעון קיץ, תא-איחסון בביהכנ"ס, וכן מקום מגוריו לפסח באם יהיה לו שם חמץ שירצה למוכרו, וכדומה, "ובכל מקום שהוא") בצורה מדויקת (ולדוגמא: בבנין מגורים יש לציין את מס' הדירה). אך אין צורך לציין במפורש כל ארון וארון, שכן בשטר ה"הרשאה" כבר מפורש שהמכירה כוללת את כל המונח "במקומות מיוחדים". אחרי רישום הכתובת ב"שטר ההרשאה" אין להעביר את החמץ לכתובת אחרת שאינה רשומה בשטר.

בנוסף לרישום מפורט ב"שטר ההרשאה" של שם המוכר ומקום

החמץ, מה עוד צריך לעשות?

את החמץ הנמכר לגוי ונשאר בבית במשך החג יש לסגור היטב ולסמן את המקומות בצורה ברורה, מכמה סיבות: שיהיה ברור מה נכלל במכירה, וגם כדי שלא יגשו למקום זה בטעות בפסח. ועוד.

במקום בו נמצא בוודאות חמץ גמור יש לעשות מחיצה גמורה של עשרה טפחים בפני החמץ. אם החמץ נמצא בארון רגיל עם דלתות, מספיק לסגור את דלת הארון ולסמן עליו בצורה ברורה.

האם אין בזה "הערמה"?

לפי דעת אדמו"ר הזקן (שחלק בזה על ה"בכור שור") מכירת החמץ היא מכירה גמורה לחלוטין באופן המציל מלעבור על איסור "בל יראה ובל ימצא" דאורייתא. אדמו"ר הצמח-צדק אף הוסיף וכתב, שאחר שזקנו (אדמו"ר הזקן) הצריך יהודי "ערב קבלן", שוב אין זו הערמה.

האם מותר למכור חמץ גמור?

לשיטת אדמו"ר הזקן שהמכירה היא מכירה גמורה (ולא "הערמה") אין שום סיבה שלא לכלול בה חמץ גמור. וכן נהגו רבותינו נשיאינו.

אם במילא מבטלים את החמץ בערב פסח, מדוע יש גם למוכרו?

חכמים גזרו שביטול לבד אינו מועיל ועדיין צריך לבדוק את החמץ ולהוציאו מרשותנו ולבערו. באם עדיין נשאר חמץ שלא רוצים לבערו, ישנה אפשרות למוכרו לגוי. חמץ זה אינו בכלל הביטול כיון שבכוונתנו לחזור ולזכות בו לאחר הפסח.

מה המקור לכך שנותנים לרב תשלום עבור עיסוקו במכירת החמץ?

כן מנהג ישראל מאז ומקדם, והוזכר בשדי חמד ועוד. בנוסף לטעם הפשוט (שכר טירחה) והצורך לכסות את ההוצאות הקשורות למכירת החמץ, התשלום הינו גם מקור הכנסה לרבנים עבור עבודתם במשך השנה כולה. בספרות ההלכתית אף נמצאים גם טעמים הלכתיים למנהג זה הקשורים לתוקף המכירה.

האם במכירת חמץ יכולה להיות גם בעיה של הסגת גבול?

בספרות השו"ת ישנה אריכות גדולה בסוגיית "היורד לאומנות חבירו" בשייכות להסגת גבול רבני שכונה. כך גם בכמה מפוסקי זמננו, ולדוגמא בשו"ת שערי עזרא, שאסר מכירת חמץ למי שלא נתמנה לכך מהבד"צ.

מי שעשה "הרשאה" למכירת החמץ במשרד הרבנים כמה ימים לפני הפסח, ובימים הבאים הוסיף וקנה חמץ, האם גם חמץ זה נכלל במכירה?

לפי אדמו"ר הצמח-צדק גם חמץ זה נכלל במכירה. ובפרט שבשטר ה"הרשאה" לרבנים נכלל נוסח – לפי הצעת הצמח-צדק "לרווחא דמילתא" – של עשיית "זכות", שבכך עושים את הרב שליח למכור גם את החמץ שיבא לרשותנו אח"כ עד ערב הפסח.

האם אחרי זמן ביעור חמץ מותר להיכנס למקום הנמכר לגוי?

בעת המכירה לגוי מסכמים עמו הרבנים שירשה, מרצונו הטוב, למוכרים, שבעת הצורך יוכלו להיכנס ולצאת באופן ארעי ("דיסת רגל") למקומות המושכרים לו. כמובן שצריך להזהר שלא לנגוע בחמץ ובכלל שלא לשהות שם.

לפיכך, מי שנשאר בביתו או אפילו אם הוא בעצמו נוסע אך משאיר אורחים להתאכסן בביתו במשך החג, לא יכלול אותם חדרים במכירת חמץ, שהרי אין לגור בחדרים המושכרים לגוי.

האם אין בעיה (לעניין טבילת כלים) בכך שבשטר המכירה מפורש שנמכרים גם כלים?

בלקוטי שיחות התבאר בארוכה שאין צורך להטביל את הכלים לאחר פסח מכיון שלמרות שהגוי יכול להשתמש בכלים הרי שאין זה שכיח כלל שיעשה זאת.

יצויין, שאם נמכרו לגוי מצות חמץ שהשתמשו בהן לעירובי חצירות, יש לעשות עירוב חצירות חדש אחרי פסח.

מלבד מכירת החמץ הפרטי, מה עוד כדאי לעשות?

מצווה לעורר שכנים ומכרים, אפילו מי שלעת-עתה אינו מקפיד לשמור על כל דיני חמץ, להשתתף במכירת חמץ, כדי להימנע מאיסור "בל יראה ובל ימצא", ובנוסף לזה יש בכך "גם ההתעוררות וזכרון ע"ד איסור חמץ, מנהג אבות וכו' וכו'" (אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א).

האם יש צורך לבדוק את החמץ במקומות הנמכרים לגוי?

המנהג הפשוט שלא לבדוק חמץ באותם מקומות (אדמו"ר הצמח-צדק האריך בהסברת העניין בתשובה הלכתית בהתכתבות עם ה'דברי נחמיה').

האם ניתן למכור את כל הבית לגוי ובכך להימנע מחובת בדיקת חמץ?

המוכר את כל תכולת הבית לגוי, עליו להשאיר חדר אחד שאינו נמכר, ולעשות במקום ההוא את חובת הבדיקה בליל י"ד ניסן.

באם הוא עוזב את הבית לפני ליל י"ד ניסן, יעשה בדיקת חמץ במקום בו הוא נמצא בליל י"ד ניסן. באם מתאכסן בליל י"ד ניסן אצל אחרים, יניח שם חמץ משלו, ויוכל לבדוק שם בעצמו (אף שגם בעל-הבית יכול לבדוק את חמצו של האורח בתור שלוחו). באם אין לו חמץ משלו, אינו חייב במצות בדיקה. ומי שרוצה להחמיר, יחמיר על עצמו להביא חמץ משלו ולבדוק. ואם אין לו חמץ משלו, יש שהציעו לקנות (בקנין המועיל כגון קנין סודר) מבעל-הבית את החדר בו הוא מתאכסן. ומכל מקום, יתכוון לצאת בברכת בעל-הבית.

האם ישנם מצבים בהם אי-אפשר להסתמך על מכירת חמץ?

א. ניתן למכור את החמץ הנמצא בתא-המטען של הרכב רק בתנאי שיש למוכר חמץ נוסף בביתו הכלול בשטר. במקרה זה יש לציין ב"שטר ההרשאה" את פרטי הזיהוי של הרכב (מקום החניה, מספר רישוי). ואם אפשר טוב להשכיר לגוי גם את הרכב כולו, ולכן אין לנהוג ברכב זה בחול-המועד (אף אם הרכב עצמו נבדק מחמץ כדבעי). אבל מעיקר הדין אין לחוש לזה, אלא שיש לוודא שתא-המטען נעול ושהמפתח אינו אצלו.

כמובן, מי שקשה לו לנקות את הרכב עצמו, אינו יכול למכור את הרכב כולו, ואחר-כך לנהוג ברכב במועד...

ב. כנזכר לעיל, במקום בו נמצא בוודאות חמץ גמור לא מספיק למכור את החמץ ולסמן את מקומו בדבק וכדומה, אלא יש לעשות

מחיצה גמורה של עשרה טפחים בפני החמץ. באם יש שטח שלא ניתן לעשות שם מחיצה כדבעי, אין למכור את החמץ שם וצריך לבערו ולהוציאו מרשותו.

ג. יש דיון בפוסקים האם ניתן למכור רק פירורי חמץ שאינו שווה פרוטה. אכן, בשטר המכירה נכלל גם כן חמץ ש"אין עליהם מקח כלל ואין עליהם שום קונה", אבל אין מכאן הוכחה שהמכירה תקפה למי שמוכר רק חמץ שכזה. ולכן, באם יש למישהו רק פירורים (ולא כלים מחומצים או סוג אחר של חמץ השווה פרוטה) והוא מתעצל לנקות את הבית, אין לו להסתמך על המכירה, ועליו לבדוק ולבער את החמץ כדין.

ד. מי שיודע שיש לו חמץ על אס־הדרך במשלוח (הנמצא בפקדון אצל חברת ההובלה, באניה, באוירון, בנמל או בדואר) עליו לפרט זאת בשטר ההרשאה. אבל, המכירה תקפה רק בתנאי שיש לאותו מוכר חמץ אחר בביתו הכלול בשטר. באם חברת ההובלה שייכת ליהודים, ישאל שאלת רב.

ה. מי שיש ברשותו בעלי־חיים הזקוקים שיאכילום חמץ בפסח, אינו יכול להסתמך על שטר המכירה הכללית, ועליו לפנות לרב לדעת מה לעשות.

ו. באם יש לבני־הבית חמץ השייך להם באופן אישי, עליהם למוכרו בנפרד, ולא להסתמך על המכירה של בעל־הבית.

ז. הנהגת חסידי רבותינו נשיאינו שלא למכור לגוי דבר מאכל ומשקה חמץ שקיבלו מהרב, אלא אכלום ושתום לפני סוף זמן אכילת חמץ. ונתבאר בארוכה בלקוטי שיחות.

ח. מי שנוסע למשך החג למקום בו זמן איסור חמץ הפסח מקדים לבוא לפני הזמן כאן (כגון הנוסעים לארץ־הקודש ולאירופה), חשוב שיעדכן על כך את הרב, מכיוון שבזמן איסור החמץ במקום בו יהיה עדיין לא יערכו את המכירה לגוי במשרד הרבנים כאן.

ט. כמה אחרוני זמנינו סוברים שאין למכור בצק של הפרשת חלה. ויש לבערו לפני סוף זמן ביעור חמץ.

יוד. יש מחמירים שלא למכור חמץ במדף אחד בארון או במקרר ולהשתמש בשאר המדפים.

מתי ניתן שוב ליהנות מהחמץ הנמכר לגוי?

מיד במוצאי החג, ואין צורך לחכות. מאז ומתמיד נוהגים הרבנים חברי הבד"צ לצאת באמצע ההתוועדות ב־770 כדי לקנות את החמץ מהגוי מיד במוצאי החג.

היכן ניתן ללמוד על דיני מכירת חמץ?

שולחן־ערוך אדמו"ר הזקן סימן תמח. "סדר מכירת חמץ" שבסידור אדמו"ר הזקן, ובפירוש "שער הכולל" שם (להרב לאוואוט, זקנו של כ"ק אד"ש). פסקי דינים לאדמו"ר הצמח־צדק סימן תמח. המועדים בהלכה להרב זוין. ובספרי המלקטים בני דורנו.

טבילת כלים: למה, מה ואיך?

מה המקור למצות טבילת כלים?

בפרשת מטות (לא, כג) נאמר שאחרי מלחמת מדין נצטוו בני ישראל להטביל את הכלים שלקחו בשלל (בנוסף למצות הגעלת כלים מהאיסורים שנבלעו בהם). לדעת רוב הפוסקים מצות טבילת כלים היא מן התורה.

מהי מצות טבילת כלים?

כל כלי העשוי מתכת או זכוכית וכדומה, המשמש לסעודה, כלומר לאכילה ושתייה או להכנת האוכל ומשקה, שהיה בבעלות גוי ועבר לרשות ישראל, חייב בטבילת כלים לפני השימוש בכלי.

כלי השכור או שאול מגוי, פטור מטבילה.

מהו טעם המצוה?

המצוה היא גזירת הכתוב, אבל יש גם טעם לכך, בכדי לטהר את הכלים מטומאת העמים ולהכניסן לקדושת ישראל. והוא על דרך גר הנכנס לקדושת עם ישראל על ידי שטובל במקוה. בלקוטי שיחות מוסבר בארוכה שלפי דרך הפשט, יש בטבילת כלים מטרה אחרת (וגם מתאים עם ההסברה ההלכתית): להוציא את האפשרויות לאיסור מהכלים. זאת אומרת, אף אם בפועל מעולם לא השתמשו בכלים, מכל מקום, מכיון שהיו ברשות הגוי, יש אפשרות פוטנציאלית שהכלים יקבלו בליעת איסור. כדי להוציא את האיסור הפוטנציאלי, מטבילים אותם.

האם חייבים להטביל גם כלים שמעולם לא השתמשו בהם?

בהחלט. כמוסבר לעיל חובת ההטבילה אינה קשורה להשתמשות הגוי.

האם מותר להשתמש בכלי ללא טבילה באופן חד פעמי?

אסור להשתמש בכלי אפילו פעם אחד בלבד ללא טבילה. אמנם, בכלי המיועד לשימוש חד פעמי מותר להשתמש באופן חד פעמי ללא טבילה (באם מייעדו אחר כך לשימוש חוזר, רצוי להטבילו ללא ברכה). בקבוקים וקופסאות המשווקים עם מוצרי מזון – לדוגמא: צנצנת קפה – אינם צריכים טבילה עבור השימוש הראשוני עד לגמר התכולה. באם מייעדים אותם אחר כך לשימוש חוזר, רצוי להטביל ללא ברכה.

איזה סוג כלים חייבים בטבילה?

כל כלי סעודה והכנתה. כלומר כלים שאוכלים בהם (לדוגמא: סכו"ם, קערות, צלחות, כוסות וכדומה), או כלי המיועד להגשת אוכל לשולחן. גם כלי בישול אפייה טיגון וכדומה (סירים, מחבתות, קומקום

וכדומה וגם הכיסויים שנוגעים באוכל או באידים) חייבים בטבילה.

כל כלי הכנה לסעודה שנוגע באוכל (מקלף, מטחנה, מעבד מזון וכדומה) חייב בטבילה. באם הכלי אינו מתקן את האוכל לגמרי, כך שהאוכל זקוק עדיין לתיקון נוסף – לדוגמא: נפה לקמח, מטחנה המיועד לבשר חי, סכין לשחיטה – מטבילים ללא ברכה.

אבל כלי שאינו נוגע באוכל (לדוגמא: פותחן לבקבוקים ולקופסאות שימורים) אינו חייב בטבילה.

כלי איחסון – צנצנות, קופסאות, ובקבוקים – לקמח וסוכר וכדומה, מטבילים ללא ברכה. באם האוכל שבכלי האחסון תמיד עטוף, כגון כלי המיועד לאיחסון שקיות תה, פטור מטבילה. ויש המחמירים להטביל ללא ברכה.

באם משתמשים בכלי איחסון לצורך הגשה לשולחן חייב טבילה בברכה.

מפצח אגוזים – יטביל ללא ברכה.

כשלכלי יש כמה חלקים נפרדים ורק חלק מסויים של הכלי נוגע באוכל, צריך להטביל רק את החלק המסויים שנוגע באוכל.

האם יש הבדל בחומר – ממה הכלי עשוי?

בתורה, בפרשת טבילת כלים, נפרטו ששה סוגים של כלי מתכת החייבים בטבילה מן התורה: זהב, כסף, נחושת, ברזל, בדיל ועופרת. בפועל, כל סוג מתכת – כולל נירוסטה ואלומיניום – חייב בטבילה. כלי זכוכית (כולל קריסטל, פיירקס, דורלקס, וקורל) חייב בטבילה מדרבנן, כיון שדומה למתכת בכך שניתן להתיכו ולמחזרו.

כלי עץ, חרס, אבן, נייר – פטור מטבילה אלא אם מצופה בזכוכית או במתכת וכדומה. כלים המצופים בחומר החייב בטבילה, בדרך כלל מטבילים ללא ברכה. אם מצופים בפנים ובחוץ במתכת, והציפוי אינו עשוי לנוי בלבד – מטבילים בברכה.

כלים המורכבים ממינים החייבים ופטורים מטבילה – מטבילים ללא ברכה. באם עיקר ההשתמשות במין הטעון טבילה ולא ניתן להשתמש בכלי בלעדיו, ומין זה נוגע במאכל – מטבילים בברכה. לדוגמא: קומקום חשמלי, אף שעשוי מפלסטיק, חייב בטבילה בברכה, כיון שגוף החימום הוא ממתכת. יש להטביל בברכה כלי מתכת שלו ידית העשויה מחומר הפטור מטבילה, צריך להטביל גם הידית. ויש להטבילו כולו כאחד עם הידית.

כלי פלסטיק וניילון, וכן כלים מסיליקון, לדעת רוב הפוסקים פטורים מטבילה. ויש המחמירים להטבילים ללא ברכה. מחבת מצופה בטפלון – מטבילים ללא ברכה.

המנהג שמטבילים כלי פורצלן ללא ברכה.

האם כלי חשמלי חייב בטבילה?

כן. ואפילו אם יתכן והכלי יופסד על ידי הטבילה. אלא שניתן להקל ולהטביל רק את כלי הקיבול ולא את החוט החשמלי. חלק הכבל הסמוך לכלי צריך טבילה. מומלץ לחכות משך זמן (48 שעות או יותר) עד שהכלי יתייבש לגמרי לפני השימוש בו. באם יש חשש להפסד הכלי, ניתן להביא את הכלי ליהודי אומן (בעל מלאכה) כדי שהלה יפרק את הכלי – לבטלו מתורת כלי – ויחברו מחדש, שאז הכלי נחשב כמיוצר על ידי יהודי ופטור מטבילה (ודוקא פירוק מקצועי שנעשה על ידי טכנאי, "מעשה אומן"). לא מספיק שבעל המלאכה יפרק את החוט החשמלי מהכלי. יש המייעצים לתת את הכלי לגוי במתנה, ולקחת את הכלי מהגוי בהשאלה, ובכך לפטור הכלי מטבילה, כיון שהוא שיך עדיין לגוי. אבל אין לסמוך על עצה זו, כיון שהכלי עתיד להישאר תמיד ביד יהודי. בטוסטר המיועד לקליית לחם, שבטוח שיופסד על ידי הטבילה, יש מקום להקל לא להטבילו, באם הטוסטר תמיד מחובר לתקע החשמלי. ומכל מקום, כדאי להחמיר וליתנו ליהודי לבטלו מתורת כלי, כאמור.

מה הם דיני חציצה?

כל חלקי הכלי חייבים לבוא במגע עם המים. לכן יש להוריד כל דבר זר החוצץ בין המים והכלי, כמו חלודה, שיירי דבק, מדבקות וכדומה. באם החציצה נמצאת רק על חלק קטן של הכלי, ולא מקפידים (רוב בני אדם וגם לא בעל הכלי) על הימצאותה – הטבילה כשרה גם ללא הורדת החציצה. מדבקות חשובות, שרוצים בדוקא להשאירן על הכלי, כגון תוויות עם שם חברה (המוסיפה ערך לכלי), אינן חוצצות, זאת רק באם נמצאות על חלק קטן מהכלי.

אין להחזיק את הכלי בשעת הטבילה, כדי שלא ימנע מהמים להיכנס בין ידיו להכלי. באם מוכרח להחזיק את הכלי, יוודא שידיו מחזיקים את הכלי בצורה רופפת. גם ניתן לשנות מקום אחיזת הכלי כשהכלי במים, כך שברגע שמשנה אחיזתו יגיעו המים לכל חלקי הכלי. עצה נוספת: להרטיב ידו במי המקוה ובעוד היד תחת המים יכניס את הכלי בידו השניה לתוך היד שבמים.

מה הדין בתבניות אפייה מאלומיניום?

המשתמש בהן לשימוש חד פעמי אינו צריך להטבילן. באם קונה את התבנית עבור שימוש רב-פעמי, לכמה דעות, צריכה טבילה, לפני השימוש הראשון, ללא ברכה, גם אם משתמש בהן על ידי נייר-אפייה. אבל, הרבה נוהגים להקל שלא להטבילם. וכמה פוסקים מלמדים זכות על המקילים, ובפרט כשמשתמש בזה רק על ידי נייר אפייה.

מהו דין של אוכל שהונח בכלי שלא הוטבל?

האוכל לא נאסר. אבל אין לאוכלו מתוך הכלי, אלא צריך להוציאו מתוכו ולאוכלו באופן אחר.

הנמצא בביתו של מי שלעת-עתה אינו שומר תורה ומצות, יש לחוש שהכלים לא הוטבלו ולכן לא יאכל וישתה מכליו (אפילו אינו

חושש לבליעת איסור).

האם צריך להטביל כלי שיש ספק אם חייב בטבילה?

כן. ללא ברכה.

סתם כלים כאן, בארצות הברית, שלא ידוע אם בית־החרושת בבעלות יהודי, מה דינם?

בכלל, בבית־חרושת שבבעלות משותפת לגוי וליהודי מטבילים ללא ברכה. (ויש המברכים).

בבית חרושת יהודי שהפועלים בו גויים – מטבילים ללא ברכה.

בספק מי הבעלים, חייב טבילה. ולא זו בלבד, אלא שכשלא ניתן לברר הולכים אחרי הרוב ומטבילים בברכה. (ויש הנמנעים מלברך).

ראוי לציין שאפילו אם הכלי נעשה בבית־חרושת של יהודים, באם נקנה מגוי הרי זה חייב בטבילה בברכה.

האם ניתן להשתמש במקוה שבחנות או בכל מקוה אחר?

מקואות לגברים לפעמים פסולים לטבילת כלים. כנזכר לעיל, חובת טבילת כלים היא מן התורה וזקוקים עבודה למקוה כשירה. המקוה צריך השגחה ממומחה בעשייתו, ופיקוח בהמשך שלא נפסל באיזשהו אופן. על המשתמש במקוה שבחנות לוודא מראש שהמקוה נבדק לאחרונה על ידי רבנים מומחים.

יצוין כי המקוה בחנות שליד משרד הבד"צ וכן המקוה ב269 קינגסטון נעשה בפיקוח רבנים מובהקים, בהשתדלות הרבנים חברי הבד"צ שליט"א, וכשר כעת למהדרין. [כמובן, שהדברים נכתבו בסמיכות לפסח שנה זו (תשפ"ב), ועל העתיד יש לוודא שה"הכשר" לא פג].

מי ראוי להטביל?

איש או אשה מעל גיל מצוות. צריך שהמטביל יהא יהודי שומר שבת.

בכלי החייב טבילה מן התורה, יש מחמירים שצריך להיות בדוקא גדול שהביא שתי שערות. גם קטן יכול להטביל אם גדול עומד על גביו ומעיד שהטביל כהוגן. באופן תיאורטי, אף אם הכלי הוטבל מאליו, ללא התערבות יד אדם, הרי זו טבילה כשירה. השולח את בניו או בנותיו הקטנים להטביל את כליו, זקוק לעדות של גדול שהכלי הוטבל (מומלץ לתת לילד טלפון־נייד ואחרי הטבילה יתן לגדול העומד שם לטלפן להוריו ויעיד שהוטבל כראוי).

אבל בכלים החייבים טבילה מדרבנן, ניתן לסמוך על הקטן שהוטבל כהוגן. (ויש מחמירים).

מהו סדר הטבילה?

לכל לראש לשלם על הכלי. אין להטביל כלים לפני שקונים את הכלי לגמרי, כדי שהכלי יעבור לבעלות הקונה קודם הטבילה. בכלי

שדרוש גם הגעלה, יש להגעיל לפני הטבילה דוקא.

מכינים את הכלי על ידי הורדת כל דבר שיכול להוות חציצה. מחזיקים בכלי ביד ימין (ואיטר – ביד שמאל). מברכים – בכלי הטעון ברכה לפני הטבילה – "אשר קדשנו במצותיו וצונו על טבילת כלי" (ואם טובל הרבה כלים: "על טבילת כלים"). בכלי הטעון טבילה שלא בברכה, כדאי להטבילו יחד עם כלי אחר הזקוק לברכה, ולהטביל תחילה את הכלי החייב ברכה.

מטבילים את הכלי כולו (ויש הנוהגים: שלש פעמים) בבת אחת. אין לדבר בין הברכה עד סיום טבילת כל הכלים החייבים בטבילה. אין להטביל את הכלי לחצאין (היינו בתחילה חלק אחד ואחר כך חלק אחר). כלי המורכב מכמה חלקים – כגון מטחנת בשר – יש להטבילו בשלימותו כדרך תשמישו כשמורכב עם חלקיו, ואפילו אם כמה מהחלקים פטורים מטבילה, ולא כשהוא מפורק לחלקים. בדיעבד או בשעת הדחק, ניתן להטביל את הכלי כשהוא מפורק מחלקיו, אבל באופן זה יש להקפיד שכל החלקים יהיו מפורקים. כמובן שאם דרך תשמישו הוא להשתמש בכל חלק בנפרד, יש להטביל כל חלק בנפרד.

מותר להטביל כלי בסל או שק מנוקב, או ברשת, וינענע אותם על מנת שיכנסו המים היטב. מותר גם להניח כמה כלים ברשת זה ליד זה, אבל לא זה על זה.

יש להטביל את הכלים כשפיהם כלפי מעלה או כלפי צידיהם ולא כלפי מטה, כדי שיכנסו המים. יש לוודא שהמים מגיעים לכל חלקי הכלי, על ידי הורדת הכלי למים בצורה איטית, ולהטות את פתח הכלי קצת בצורה שהמים יזרמו פנימה בשלימות. בכלי צר יש להשהות את הכלי קצת זמן במים בכדי לוודא שהכלי התמלא במים והמים הגיעו לכל חלקי הכלי.

כלי שלכל הדעות אינו צריך טבילה אסור להחמיר להטבילו, שמא יבוא לברך עליו.

האם מותר להטביל כלים שנקנים על מנת לתתם במתנה לאחר?

אין להטביל את הכלים לפני שהם עוברים לרשות המשתמש. לפיכך אין לסמוך על הטבילה הנעשית לפני נתינת המתנה. מי שרוצה בכל זאת להטביל את הכלי עבור מקבל המתנה, יכוון לזכות את הכלי עבור המקבל, ורק אז יכול להטבילו.

באם שולח כלי מלא אוכל כמתנה, כדרך ששולחים במשלוח מנות, יש מקום לומר שהקונה צריך להטבילו לפני כן. אמנם, מכיון שהדבר בספק, לכן, בכדי לצאת מידי ספק, ראוי שנותן המתנה לא יניח את האוכל ישירות על הכלי, כי אם בתוך שקית נפרדת [נייר אפייה לא מהווה הפסק בין עוגה למגש], כך שהאוכל לא יגע בכלי. וכשתגיע המתנה לידי מקבל המתנה, יטביל המקבל את הכלי בברכה.

אסור לבעלי חנויות למכור כלים החייבים טבילה בתור "כלים טבולים", כי הטבילה הנעשית על ידי המוכר לפני הקנייה אינו מועילה

לקונה.

האם אין צורך להטביל כלי החמץ אחרי פסח, כיון שבשטר מכירת חמץ מפורש שגם הכלים נמכרים לגוי?

בלקוטי שיחות התבאר בארוכה שאין צורך להטביל את הכלים לאחר פסח מכיון שלמרות שהגוי יכול להשתמש בכלים הרי שאין זה שכיח כלל שיעשה זאת.

היכן ניתן למצוא הלכות טבילת כלים?

שולחן ערוך יורה דעה סימן קכ. שולחן ערוך אדמו"ר הזקן סימן שכג סעיף ח. סימן תנא סעיף ע. סימן תנב סעיף כה. סימן קנט סעיף כא. וראה סימן קסא סעיפים א"ז (דיני חציצה בנטילת ידים וטבילת הגוף). קיצור שולחן ערוך סימן לז. ספר "טבילת כלים" להרב צבי כהן. ספר "כשרות הכלים" להרב ישכר חזן. ועוד.

הכשרת כלים לפסח*

מה ואיך אפשר להכשיר?

מאת המרא-דאתרא וחבר הבד"צ
הרב יוסף ישעי' ברוין שליט"א

סקירה כללית של אופני ההכשרה^א

ששת אופנים אלו מיוצגים על ידי מספרים בטבלאות למטה.

1. **הגעלה^ב** (רותחים) – להכניס את הכלי לתוך סיר מים רותחים ומבעבעים בזמן שנמצא על האש. אין להשתמש בכלי במשך 24 שעות לפני כן, ועליו להיות נקי מכל לכלוך וחלודה^ג. לפרטים נוספים, ראה להלן: פרטים נוספים בדיני הגעלה.
2. **ליבון קל** (שריפה קלה) – מחממים את הכלי עד כדי כך שאם שמים קש בצד השני של הדופן, הקש ישרף. במקרים מסוימים, זה מספיק אם הצד השני חם במידה שהיד נרתעת באופן טבעי מהחום.
3. **ליבון גמור** (שריפה) – מחממים את הכלי עד כדי כך שהוא מקבל צבע אדום מרוב חום, בדרך כלל זה נעשה עם ברנר (מבער-blowtorch).
4. **עירוי ואבן מלובנת** – יוצקים מים רותחים מכלי ראשון (מים שעדיין נמצאים בכלי שבו התבשלו)^ד על פני הכלי תוך העברת אבן חמה^ה או מגהץ^ו על פני השטח^ז.
5. **עירוי** – יוצקים מים רותחים מכלי ראשון (מים שעדיין נמצאים בכלי שבו התבשלו) על פני הכלי, בדרך כלל יוצקים מסיר או מקומקום.
6. **לא ניתן להכשיר.**

(*) לפרטים נוספים ראה: Asktherav.com.

המובא להלן הוא רק להכשרת כלים מחמץ לפסח ולא לשאר איסורי כשרות. מאחר שרבו הדקדוקים בהלכות הגעלה ואין הכל בקיאות בהם לפיכך ראוי ונכון שתלמיד חכם הבקי בהלכות הגעלה הוא יגדיל את הכלים.

(א) הכלים שמכשירים צריכים להיות נקיים מכל לכלוך וחלודה. כשמכשירים ע"י ליבון גמור אין צורך לנקות לפני כן, אבל רצוי לנקות ניקוי בסיסי.

(ב) במקרה שהגעלה מספיקה, אפשר גם להכשיר עם ליבון קל ולחמם את הכלי עד כדי כך ששני צידי הפריט חמים כך שהיד נרתעת מהחום באופן טבעי. כאשר יש חלודה או לכלוך או כל חשש שיש חמץ בפועל, ליבון קל חייב להתבצע באופן ספציפי כמתואר בסעיף 2.

(ג) חלקי כלים שאינם ניתנים לניקוי, דורשים ליבון קל.

(ד) למעשה, הכי נוח לעשות זאת עם קומקום אלחוטי חשמלי.

(ה) צריכים לשפוך בזרימה ישירה ללא שום חציצה בין מקור המים למשטח הכלי.

(ו) צריך להיות יבש.

(ז) אמצעי זהירות נחוצים: השתמש במלקחיים, שרוולים ארוכים, ביגוד לא רופף (שיהיה צמוד יותר לגוף, כך שלא יגיע לאש) ונעליים סגורות.

(ח) שימו לב והזהרו מהסכנות שבשימוש במגהץ חם הנוגע בכלי.

(ט) נהוג שלא להשתמש בסיר ששימש להגעלה בפסח מבלי להגדיל אותו לאחר מכן. כדלקמן.

מה מכשירים		אופן ההכשרה ראה ברשימה למעלה בנוגע לאופן ההכשרה שכל מספר מסמל
כלי מטבח	כלי שמחזיקים בו יין שרף (אלכוהול) לקיום [לזמן ארוך]	1 רק אם נשטף ונרקס עד שנסתלק ממנו הריח לגמרי
	סיר בישול, מחבת טיגון, ומכסיהם, וכלי בישול (לאוכלים עם רוטב או הרבה שמן)	1
	סכו"ם (מתכת)	1
	כלי חרסינה, זכוכית וכלים המצופים בזכוכית	6
	כלי אמייל	6
	כלים שאי אפשר לנקותם היטב או כלים עם סדקים	6
	כלי המתקלקל ברותחין (כלי העשוי מקרן, ידיות מודבקות וכדומה)	6
	סכין מקשה אחת עם הידית	1'
	סכין שהידית קבועה במסמרים או דבק	6
	כלי מתכת	1

(') עדיף לקנות סכינים חדשות.
רבים מהפוסקים מזכירים זאת לגבי כל הכלים, שהרי עדיף לקנות חדשים, במקום להכשיר.

כלי מטבח	כלי פלסטיק, גומי או חומר סינטטי	6"י
	סיר אפייה ומכסהו (לאוכלים בלי רוטב או מעט שמן)	3
	כלי אבן	6
	אבנים שלמות (כמו משטחי גרניט)	2
	טפלון	6
	כלי עץ – לא צבוע	1
	כלי עץ – מצופים בצבע	6"י
	כיוור של אמייל	4 שלש פעמים ולכסותו עם כיוור מפלסטיק ולכסות עם רשת מפלסטיק בתחתית הכיוור
כיוור	ברז (הצינור)	1 אם אפשר להוציאו. אם אי אפשר 5
	ידיות הברז	5
	כיוור של של קרמיקה או חרסינה	6"י
	כיוור של מתכת	2 או 4
	המסננת בפתח יציאת המים	6

(א) במקום צורך, יש מקום להקל.
 (ב) יש לשייף תחילה כלי עץ שיש בהם סדקים או חורים בנייר זכוכית.
 (ג) צריך לכסותו עם כיוור מפלסטיק ולכסות עם רשת מפלסטיק בתחתית הכיוור.

2	המגשים המונחים תחת הגז	כיריים של גז וחשמל י"ד
ט"ו 2	המבערים	
ט"ו 3	כיריים חשמליות	
ט"ז 6	כיריים עשויות מאמייל	
6	כיריים עשויות מזכוכית	
3 להדליק האש ולכסותו בפח בעת ההכשרה	החצובות	
ט"ז 6	הכפתורים	
2 או 4	כיריים עשויות ממתכת	
6 ראה הערה יט לאפשרויות	תנור (כולל תנור עם – Continuous cleaning)	תנור
ראה הערה כ	תנור עם ניקוי עצמי Self-cleaning Oven	

י"ד) אם עושה ליבון גמור על סורגים, אפשר להדליק את האש לזמן מה ולכסות כל החלק העליון עם בלעך (פלטה), ואז הכל מוכשר בבת אחת.

ט"ו) לנקות אותם היטב, במיוחד את החורים שהאש יוצאת מהם. להחזיר ולהשאיר לבעור למשך שעה.

ט"ז) להשאיר בטמפרטורת החום הגבוהה ביותר עד שהאלמנט הופך לאדום.

י"ז) לנקות היטב ולכסות בכיסוי מיוחד לפסח.

י"ח) להסיר אותם ולנקות אותם היטב, ואז לכסות בנייר כסף וכדומה.

י"ט) עדיף לא להשתמש בתנור חמץ לשימוש בפסח. אם אין אפשרות אחרת ודרוש לו מאד, ינקה אותו היטב עם חומר ניקוי לתנורים שפוגם את החמץ הנראה לעין, ויפעיל את התנור בחום הגבוה ביותר למשך שעתיים, ויכניס בתוכו ארגז פח סגור מכל הצדדים כדי לאפות את האוכל בתוכו או לעטוף פעמיים את כל האוכל.

כ) אם החום של מחזור הניקוי העצמי (Self-Cleaning oven) מגיע ל-900 פרנהייט (483 צלסיוס) יש להפעיל את התנור על ניקיון עצמי על החום הגבוה ביותר למשך מחזור שלם. הדלת צריכה להיות מכוסה בנייר כסף עבה. (תנורים עם continuous cleaning מבחינה הלכתית נחשבים כתנור רגיל. יש תנורים חדשים שמשתמשים בטכנולוגיית Aquafilter מנקה בחום נמוך; אלו צריכים להיחשב כמו תנורים שאינם מנקים את עצמם).

מדיח כלים	6	מכשירים
מכונת קפה קיוריג (Keurig)	6	
מיקרוגל	6	
פלטת שבת (חשמלי)	ראה הערה כא	
בלעך של שבת	3 ^ב	
מיחם	ראה הערה כג	

כא) במידת האפשר, יש לרכוש פלטה חשמלית חדשה לפסח אם צריך לפלטה. אם אין אפשרות כזאת, ופלטה דרושה לו מאד, יש לנקות היטב את כל הפלטה, הכבל, הדפנות והתחתית עם אקונומיקה וכדומה. לאחר 24 שעות, יש להפעיל את הפלטה לחום הגבוה ביותר למשך שעה, ואז לשפוך עליה מים רותחים. יש לכסות את הפלטה עם נייר כסף עבה. ליתר זהירות, אפשר להניח שכבה שנייה של נייר כסף או תבנית אלומיניום על הפלטה.

כב) ניתן לעשות זאת על ידי הנחתו על האש למשך כ-20 דקות.

כג) אין להשתמש בפסח במיחם המשמש כל השנה ללא הכשרה, בכל אחד מהמקרים הבאים:

- אם הוא קטן מספיק כדי להביא אותו לשולחן.
- אם משתמשים בו לחימום משקאות אחרים, או אם אי פעם חימומו חלה או אוכל אחר עליו לשבת.
- אם ניקה אותו אי פעם עם חומץ (כדי להסיר הצטברות של אבנית).
- אם הוא נשטף עם כלי חמץ.
- אם הוא הונח כשהוא חם על חמץ.
- אם שפכו מים חמים מהמיחם על חמץ (למשל על אטריות או תערובת מרק חמץ), או
- אם אחד שפך את שאריות המים החמים לכיור חמץ.

אם בטוחים שלא קרה אף אחד מהדברים האמורים לעיל, לא צריך להכשיר את המיחם. אולם מבחינה מעשית קשה לוודא את זה במאה אחוז. אם הוא מפלסטיק, אין להשתמש בו, מכיוון שנהוג בדרך כלל לא להכשיר פלסטיק. אם המיחם עשוי מנירוסטה, או אפילו אם הוא מפלסטיק אבל ממש נחוץ, יש לבצע את הפעולות הבאות:

- להוציא את האבנית הקשה מהכד לפני ההגעלה.
- יש לכסות את המיחם עם המכסה שלו בשעת ההגעלה וכדלקמן:
- מלא את המיכל במים והפעל אותו. כשהמים מגיעים לטמפרטורה הגבוהה ביותר, יש להסיר את הכיסוי. ואז לזרוק לתוך המים הרותחים אבן מלובנת [אבן שחוממה עד שקיבלה צבע אדום, או לוח מתכת רותח] כך שהמים יעלו על גדותיו וכך יוכשר. העבר ברגר (מבער - blowtorch) מעל השפה העליונה של המיכל.

איך להכין כלי מטבח לפסח

ארגז לחם שלפעמים מניחים בתוכו חמץ חם	4. אם יש לחשוש שיש שם פירורי חמץ – ימכרנו	
ארונות שמניחים בהם אוכל או כלים צוננים	ינקם היטב כולל הקירות והפינות שלא יהא בהם שום חמץ שנראה לעין ויפרוס נייר על המדפים	
כסאות וספסלים	לגרד ולנקות	
מקרר ופריזר (מקפיא)	ינקם היטב כולל הקירות והפינות, המדפים והמגירות. וכן ינקה הגומי שבמסגרת סביב הדלת, וינגבם במטלית רטובה וכדומה. יפשיר תחילה הקרח במקפיא ואח"כ ינקנו. נוהגים לכסות בנייר או פלסטיק את המדפים והמגירות ששמים בהם את המאכלים.	
כסא גבוה	צריך לנקות ולהדיח היטב. לכסות את המגש עם עטיפת פלסטיק וכדומה שישאר מכוסה במשך כל הפסח.	
שלחנות ושיש כד	משטחי שיש מפורמייקה ששמים עליהם אוכל חם	יכסה אותם. להחמיר, 5.
	עץ, מתכת, אבן (גרניט, קוורץ – quartz)	יש מחמירים שלא להכשיר קוורץ ובפרט לפסח, ומכיוון שכך חייבים לכסותו. כה4
	שולחן שלא מניחים עליו סירים ואוכלים עליו רק על גבי מפה	לנקות היטב וולכסות.

כד) מאחר ושפיכת מים עלולה לקלקל את הארונות שמתחת לדלפקים, מומלץ להניח מגבת מעל דלתות הארון להגנה.

כה) מספיק להעביר ברנר (מבער – blowtorch) עד שהצד השני חם במידה שהיד נרתעת באופן טבעי מהחום.

המנהג המקובל הוא גם לכסות גם את השיש והשולחנות לאחר שמכשירים אותם. צריך גם לכסות את הקיר עד הגובה שאליו מגיעים הסירים כשהם מונחים על השיש.

פרטים נוספים על הגעלה

הכנת כלי להגעלה

לרחוץ ולשפשף היטב ובפרט בסדקים וחריצים מכל לכלוך וחלודה^כ שיש בו ממשות. כתם, שינוי צבע או צריבה אינם מעכבים.

כל מקום שאינו רוצה או אי אפשר לנקותו מהלכלוך או החלודה, כגון סדקים וחריצים, ילבנו בליבון קל. אם לא ליבנו לפני ההגעלה אפשר ללבנו אחר כך.

ברגים, אזור שמוטבע בו השם או הלוגו של החברה, והאזורים סביב הידיות זקוקים לתשומת לב יתרה. לנקות היטב או ללבן בליבון קל. 24 שעות שלפני ההגעלה אין לשים אוכל חם בכלים או בסיר שהולכים להגעיל.

הכנת סיר חמץ להגעיל בתוכו

יש למלאות את הסיר במים ולהרתיחו. לשים בתוכו אבן מלובנת כך שהסיר יעלה על גדותיו ויוכשר. לשפוך את המים ולשטוף את הסיר במים קרים. למלאות שוב במים רותחים ובהם להגעיל את הכלים.

תהליך ההגעלה

כשמכניסים כלי למים הרותחים, המים חייבים לבעבע. המתן בין הגעלת כל כלי וכלי עד שהמים יחזרו לבעבע. הכלי צריך להיות שקוע לחלוטין בתוך המים אבל לא צריך להגיע לעומק הסיר. יש להשאיר את הכלי לרגע כדי שהמים ספיקו להוציא את החמץ אך לא להשאיר לזמן רב מדי. מוציאים כשהמים עדיין מבעבעים. יש לשטוף במים קרים מיד. כלים גדולים שאי אפשר להכניס לסיר בבת אחת אפשר להגעיל בשני חלקים ולנסות כמה שיותר שאותו חלק לא יחזור להיות שקוע פעמיים. אם יש חלקים שלא מצליחים להכניס אותם למים החמים, אפשר לעשות להם ליבון קל במקום.

כמה נקודות:

- עדיף שלא להגעיל ביחד כלים שבלעו חמץ ברמות שונות, כגון להגעיל ביחד כלי המשמש רק לחמץ קר וכלי המשמש לחמץ על האש.
- הכלי כולו צריך להיות במגע עם המים החמים. אם אתה משתמש במלקחיים, דאג לשחרר אותם ותפוס את הכלי בחלק אחר בשלב כלשהו במהלך ההגעלה. עדיף לשים את הכלי בסל או רשת במקום

(כ) ניתן להשתמש בחומרים הבאים כדי להסיר חלודה: מיץ לימון, חומץ, אבקת סודה, צמר פלדה או חומר מסיר חלודה.

מח | לוח יומי, הלכה למעשה – פסח תשפ"ב

להכשיר את הכלי חלק אחר חלק בעזרת מלקחיים.

- לא לשים הרבה כלים בסל. צריך שהכלים לא יגעו זה בזה, כדי שכל המשטח יבוא במגע מלא עם המים.

- אם לכלי יש בית קיבול צריך להכניס אותו דרך צידו כך שלא ייווצרו כיסי אוויר.

- מגעילים רק במים נקיים שלא מעורבים בשום דבר.

- אם נעשה שימוש חוזר במים פעמים רבות, החלף אותם.

- אם רוצים להשתמש בסיר שמגעילים בתוכו לפסח והמים שהחזיק לא היו פי שישים יותר מהכלי שהכניסו והגעילו בתוכו, סיר זה צריך הגעלה. אין צורך לשפוך את המים שהוא כבר מחזיק. אלא צריך להוסיף עוד מים וכשהם מגיעים לסף רתיחה, להשקיע בתוכו אבן מלובנת או ברזל כך שהמים יעלו על שפתם. ואחר כך שוטפים במים קרים.

- אם אתה עושה הגעלה בערב פסח, הקפד לסיים לפני סוף זמן אכילת חמץ. יש הנוהגים להכשיר שלושה ימים לפני פסח^{כז}.

^{כז} אפשר להכשיר בליבון גמור בחול המועד אבל אין לעשות כן לכתחילה שמא ישכח וישתמש בכלי לפני ליבון.

חומרות והידורים: שאלות ותשובות

הרב יוסף ישעי' ברוין שליט"א, מרא דאתרא של קראון הייטס וחבר הבד"צ עושה לנו סדר בראש לקראת פסח, מנפץ מיתוסים ומניח הכל על שולחן החג, בחן, יחסיות ואיזונים נכונים

חלק ראשון

ראיינה: חנה שלוש; תרגום: ר' סטודניץ

הופיע בה'נשי חב"ד ניוזלטר' ניסן תשע"ד, ומתורגם ב'עטרת חי' (מוסף של 'בית משיח', לנשי ובנות חב"ד) ניסן תשע"ה

כבוד הרב, מהי הגישה הכללית של חב"ד לגבי חומרות והידורים של פסח?

קודם כל, בואו נעשה אבחנה בין שתי המילים הללו: חומרה והידור. חומרה זה משהו ששומרים בקפידה, ויש לו משמעות נלווית של משהו מאתגר, קשה, קשוח, וצר-עין. הידור לעומת זאת משמעותו לייפות את המצוה. ישנו 'ווארט' ישן המביא שלוש גישות שונות כלפי המצוות. דרך אחת להסתכל על המצוות היא לראותם כ-613 סגולות שבאות לתועלת האדם ובמילים אחרות 'מה אני ארוויח מקיום המצוות'. יותר גרוע מזה היא ההתייחסות אל המצוות כאל 613 בעיות שצריך להתמודד איתן, והגישה השלישית והאידיאלית כלפי המצוות היא להתייחס אליהם כאל 613 הזדמנויות להתחבר אל הקב"ה. כמובן שהדרך השלישית היא הגישה האותנטית של התורה והיא מודגשת יותר בתורת החסידות. לפי ההסתכלות הזאת, החומרה או הידור המצוה שמוסיפים לקיומה מחזקת ומגבירה את אותו הקשר שאנו יוצרים עם הקב"ה.

יחד עם זאת, כשלוקחים על עצמינו הידור או חומרה מסוימים, חשוב להבין את הרקע ההיסטורי והדין ההלכתי הנסוב סביבו. ישנו ספר הנקרא 'שאלות ותשובות מן השמיים', שנכתב על ידי רבי יעקב ממרויש, המכיל בתוכו תשובות שקיבל משמיים על שאלות הלכתיות מסוימות. הספר דן גם בנושא הזה. המחבר כותב שמכיוון שהימנעות מחמץ בפסח הייתה אחת מן המצוות הראשונות שעם ישראל קיבל על עצמו, לכן אבות אבותינו אימצו אותה אל לבם באהבה, חיבה ורעות מיוחדים. בגלל שהייתה להם התלהבות ראשונית אדירה לקיים את המצוות הם החמירו בקיומה ביותר. היחס, תשומת הלב, והאכפתיות המיוחדים כלפי מצות הפסח רק המשיכו להתעצם במשך הדורות. ישנם צדיקים שאמרו שמכיוון שהמצוה של פסח ניתנה לפני מתן תורה, לעם ישראל לא היו פרמטרים ברורים לגבי הקיום שלה, אבל מפאת גודל רגשות אהבתם כלפי המצוה הם גיבשו לעצמם חומרות רבות משלהם.

מלבד זאת, ישנם כמה סיבות פרקטיות לחומרות של פסח. חז"ל

התייחסו למצות הפסח בצורה שונה מכל שאר המצוות בכך שהתורה עצמה מחמירה ביותר בכל מה שקשור לחמץ. התורה מספרת לנו שלא רק שאסור לנו לאכול חמץ בפסח, אלא צריכים ללכת עד כדי כך רחוק ולהצהיר שאין לנו שום בעלות על חמץ, לחפש אחר החמץ ולהשמיד אותו. והמשיכו חז"ל בצעד נוסף וקבעו שישנו חובת 'בדיקת חמץ'. מצד דרישות התורה, היה מספיק לבטל את כל החמץ שברשותנו וזה היה מספיק. אבל חז"ל קבעו ודרשו שכל אחד יחפש אחר החמץ באופן פיזי בלילה שלפני פסח, על מנת לשרוף אותו בערב פסח – למחרת. לאחר הבדיקה אנו מבטלים את החמץ במחשבתנו ומצהירים במילים שהוא הושמד ולא שייך לנו יותר. יתרה מזאת, חז"ל אוסרים אפילו 'משהו' של חמץ בתערובת כלשהי, כאשר במצוות אחרות כמות מזערית של איסור בתערובת יכולה להיות מותרת במקרים מסוימים על פי פסק של רב.

אחת הסיבות לכל הגדרות הנוספים הללו הוא שחמץ זה דבר שמותר לאכול במשך כל השנה, לעומת מאכלות אסורות שהם אסורים באכילה תמיד. מכיוון שאדם רגיל לאכול חמץ כל השנה, הוא צריך גדרים רבים כדי להזכיר ולהרחיק אותו מן האיסור. מלבד זאת, התווספו עוד איסורים על יד הרבנים במשך הזמן, כמו האיסור של קטניות לדוגמא. מאכלי הקטניות אינם חמץ, אך הרבנים האשכנזים אסרו לאכול אותם, ויש אף רבנים ספרדים שלקחו על עצמם את האיסור של קטניות בפסח. אפילו בזמני מחסור קשים, הרבי ה'צמח-צדק' ועוד פוסקים התייחסו אל קטניות בתור איסור חמור ממש כמו חמץ (מלבד לילדים או חולים).

חשוב מאוד לזכור ולהתמקד בעובדה שכל ההחמרות שהתווספו במשך השנים על ידי עם ישראל נעשו מתוך אהבה כלפי המצוה הזאת של פסח. בנוסף לכל מה שנאמר לעיל, ישנו גם הצד הרוחני יותר של הדברים. האריז"ל אומר שמי שנזהר ב'משהו' של חמץ בפסח ישמר מלחטוא במשך כל השנה כולה. מכיוון שהחמץ מסמל את היצר הרע והאגו, צריכים להלחם נגדו בכל הכוח (כפי שמובא בתשובה של הרדב"ז). ישנם רק שלושה דברים נוספים שהתורה אוסרת ב'משהו': כעס, גאווה, ועבודה זרה. החמץ מסמל את שלושת הדברים הללו, אך כאן טמונה מלכודת מסוימת: אם עצם העובדה שאנו מחמירים בפסח מגדילה את ה'אגו' שלנו (ואנו מפתחים הסתכלות מתנשאת ומזלזלת כלפי אלו שמחמירים פחות מאיתנו) או שהחומרה מובילה לכעס בבית, הרי שאנו מפספסים את כל המטרה והחומרות שלנו נעשים לנו למכשול.

כאשר אנשים מחמירים בפסח ומגיעים לאמירת מילים כגון "כמה טורח פסח זה", מפרים בכך דין מפורש בשולחן-ערוך (אדמה"ז תסט, ה) מילים כגון אלו נשמעות כמו מילותיו של הרשע בהגדה "מה העבודה הזאת לכם?" המציאות היא שאנשים אכן מרגישים כך, ולכן מבטאים את ההרגשה הזו גם במילים. אדמו"ר-הזקן בשולחן ערוך

מלמד זכות על האנשים הללו בהדגישו שהרשע בהגדה התכוון רק לעבודה של קרבן פסח, והיום אנשים מתלוננים על כל החומרות היתרות. אך עם כל זאת, אם אנו נופלים בפח של התלוננות אנו מחטיאים את כל המטרה.

האם זה אומר שאנחנו צריכים פחות לייגע את עצמינו?

לא בהכרח. הסתכלות נוספת לגבי החומרות של פסח המובאת בשולחן ערוך (אדמה"ז, תמב, ל) היא ש"ישראל קדושים הם ונוהגים להחמיר על עצמן וגוררים כל החמץ הנמצא אפילו משהו" ... הם מקרצפים את הכיסאות והקירות למרות שלא צריך מצד הדרישה ההלכתית הבסיסית. ה'ראשונים' אומרים והשולחן-ערוך מצטט את זה שהיהודים נקראים 'קדושים' בגלל המעשים הללו והשו"ע מוסיף ואומר "יש להם על מה שיסמכו". זה מעניין כי בדרך כלל צורת התבטאות כזאת ש'יש לאדם על מה לסמוך' נאמרת לגבי 'קולות' הלכתיות, לא לגבי חומרות. זאת אומרת שלאדם צריך שיהיה לו משהו לסמוך עליו כאשר הוא מקל במצווה כלשהי (צריך שיהיה לו בסיס הלכתי), אך למה צריך על מה לסמוך כשרוצים להחמיר? ה'מעדני שמואל' מביא את ההסבר הבא בשם רבי 'יעקב יוסף מאוסטרא' (וכיוון דומה מובא גם במשנה-ברורה): כאן אנו לומדים הסתכלות חשובה שגם לחומרות שלנו צריך שיהיו מקור הלכתי ברור, ושיהיה לנו 'על מה לסמוך', החומרות לא צריכות להיות 'חסידות של שטות' ... אי אפשר שכל אחד יוסיף לעצמו חומרות חדשות לרשימה. כל חומרה צריכה מקור הלכתי מוצק או לפחות ביסוס על מנהג של קהילה מסוימת, או מסורת משפחתית.

כמה חשובה היא האבחנה בין חומרה להלכה?

האבחנה בהחלט חשובה מכיוון שישנם הבדלים ברורים בין השניים. זהו גם אחד הסיבות שאנו אוכלים מצה שרויה באחרון של פסח (בחוץ לארץ) כפי שמובא ב"דרך פיקודיך", מצוה יב: אם אנשים יראי שמיים אוכלים מצה שרויה במשך כל הפסח, זה בוודאי מותר הלכתית. כדי לא ליצור רושם שאחרים אוכלים חמץ במשך כל הפסח, חס ושלום, אנו יוצאים מגדרנו ביום האחרון של פסח ומורידים את החומרה הספציפית הזאת (כמובן שישנם סיבות נוספות לכך שאוכלים מצה שרויה באחרון של פסח, ולמה אנו לא נוהגים באותה צורה לגבי שאר החומרות).

מספרים על חסיד בשם ר' **בנימין זאב**, בנו של ר' **מיכאל מזלוטשוב** שהיה מחמיר ביותר בפסח וכמובן שאכל רק מצה שמורה משעת קצירה. יום אחד הוא ראה את תלמידיו משפילים יהודי שאכל מצה שמורה רק משעת טחינה. הוא נעמד ואמר: "אתם חושבים שכל-כך הרבה יהודים שלא מחמירים במצה שמורה אוכלים חמץ בפסח? חס ושלום! בוודאי שהמצות הללו כשרות!" לאחר מכן ביקש שיביאו לו מצות שמורות רק משעת טחינה, ואכל מהם בפני כל חסידיו. מהסיפור הזה לומדים כמה צריך לשמור על הענווה ועל הכבוד לאחרים בכל הנוגע לחומרות של פסח.

ישנו סיפור נוסף עם מסר חשוב. יש גירסאות שונות לסיפור, ויש אומרים שהרבי סיפר את הסיפור פעם בהתוועדות. הסיפור הבא מלמד אותנו שלמרות כל ההשתדלות שלנו, אסור לנו לשכוח שבסופו של דבר זה בידי הקב"ה אם באמת נצליח להישמר מחמץ, וכמה צריך לסמוך עליו למרות כל ההשתדלות שלנו.

חסיד של הרבי ה'צמח-צדק', היה מחמיר ביותר בכל הנוגע לחמץ בפסח. הוא היה עושה הכל לבד, כולל אפיית המצות. הוא גם לא השתמש במים הרגילים בביתו שהביא 'נושא המים', אלא ארגן באר מים מיוחדת משלו בחצר ביתו וכיסה אותה. הוא לא רצה אפילו לאכול בביתו של ה'צמח-צדק', לכן הגיע אליו רק ביום האחרון של פסח. כשהגיע אותו חסיד ל'צמח-צדק' הרבי פנה אליו ואמר "דע לך שהיה לך חמץ בבית במשך כל חג הפסח! לך תבדוק בבאר בחצר ביתך". אותו חסיד רץ בבהלה לביתו ומצא כיכר לחם שלמה צפה על פני הבאר. מוטרד ביותר רץ החסיד בחזרה אל ה'צמח-צדק' ושאל אותו שלוש שאלות בבכייה עצומה: "רבי, למה מגיע לי עונש כל-כך חמור בזמן שכה נזהרתי מחמץ? דבר שני, למה הרבי לא סיפר לי על כיכר הלחם שהיה ברשותי במשך החג אלא רק באחרון של פסח? ואיך אני מתקן את מעשיי?" הרבי הצמח-צדק ענה לו כך: "קודם כל, לא ראיתי אותך במשך כל החג, לכן לא יכולתי להזהיר אותך לגבי החמץ שנמצא ברשותך. דבר שני, מה שקרה לך אינו עונש משמים אלא תוצאה ישירה של מעשיך – אתה סמכת רק על עצמך ושכחת שצריך גם סייעתא דשמיא כדי להישמר מחמץ". לאחר מכן, נתן ה'צמח-צדק' לאותו חסיד תיקון על מעשיו.

אז אם מישוהו רוצה להחמיר על עצמו בפסח, מהי הגישה הנכונה?

שמחת יום טוב היא מצוה מן התורה עבור גברים, נשים וילדים. הידורים לעומת זאת, הם תוספת למצוה ולא המחויבות הבסיסית. אם פסח שם את האדם במצב רוח של תשעה באב, אין מקום להידורים. צריכים לגשת אל רב או משפיע בכל שאלה. יכול להיות שיהיו כאלה שילמדו שה'הידורים' שלהם או מה שהם קראו הידורים עד כה אין להם כל בסיס בהלכה, או במנהג ישראל. הרבי מצטט (בתיאורו את חג הפסח עם הרבי הרי"צ, 5692) את הדברים של הרבי הרש"ב שאדם לא ייקח על עצמו חומרות יתרות בפסח כדי שאדם לא יכנס למצב של נדירת נדר. בפעם אחרת אמר הרבי הרש"ב לאחר מכירת חמץ "אני מאוד חושש מחומרות". זה מאוד קשה להבין, האדמו"ר הזקן מביא בשם האריז"ל שעל אדם לקחת על עצמו את כל החומרות הנוגעות לריחוק מחמץ, וגם הרבי הרש"ב החמיר על עצמו בכמה דברים בפסח, אז איך הוא אומר שהוא חושש מחומרות? אחד הדברים שלומדים מדבריו של הרבי הרש"ב אם כן, זה עד כמה חשוב לקבל על עצמינו את החומרות הללו "בלי נדר".

מלבד זאת, לא כל ההידורים מתאימים לכל האנשים. אדם צריך להכיר את מקומו ולבדוק אם החומרה הזאת מתאימה לדרגתו או

לא. צריך לדון בכך עם רב או משפיע. וכשאדם מחליט בסופו של דבר לקחת על עצמו חומרה או הידור מסוים, יש לעשות זאת בשמחה ומתוך רגש של ענווה בזוכרו שאנשים רבים יראים ושלמים לא שומרים על ההידור המסוים הנ"ל. בכל מקרה, הכרחי לזכור כמה חשוב לא להמעיט בערכו של שום מנהג ישראל שמקיימים יהודים יראי שמיים אחרים.

החסיד הגדול ר' **נוטקע ממאלאסטערצ'ינא** לא אכל מצה שמורה מימיו (חשוב לזכור שפעם כל המצות היו עבודת יד, אבל רובם היו שמורים מכל מגע עם מים רק משלב טחינת החיטה ולא משעת הקצירה. היום כל המצות שהם עבודת יד הם שמורות משעת קצירה). ר' נוטקע היה אומר "אני לא יודע מתי להתחיל לשמור על ההידור הזה". כמובן שבימינו כולם מקפידים רק על מצה שמורה. החומרה הזאת נהייתה הנורמה בזמנו של הרבי המהר"ש.

מה לעשות במקרה שמישהו מרגיש לאחר מעשה שהידור מסוים של פסח שקיימו עד כה במשפחתו הוא מעבר ליכולתו?

תמיד יש את האפשרות לעשות 'התרת נדרים' אם מישהו חושב שהוא לא יכול לשמור יותר על מה ששמר עד כה. אפשר להתייעץ עם רב מורה הוראה בפועל אם יש צורך.

הרב יכול לדבר על הלכה והידור בניקיונות של פסח?

כשמנקים לפסח, יש אנשים שמגזימים בהידורים בצורה לא מתאימה. אנשים לעתים מבלבלים בין ניקיון פסח לבין 'עשיית סדר בארונות' באומרים "טוב, אם כבר אני מנקה אז..." אבל אם זה גורם לבעיה של ניהול זמן זה יכול להוביל לפיתוח רגשות וגישה שלילית כלפי חג הפסח. חשוב מאוד להפריד בין ניקיון פסח לסדר וניקיון של כל הבית, כפי שאומר המשפט הידוע "אבק זה לא חמץ וילדים הם לא קרבן פסח". אם רוצים לעשות סדר בארונות וכדומה אפשר לעשות זאת כל עוד מבינים שזו תוספת עבודה ואין לזה שום קשר לניקיון פסח. כפי שהסברנו קודם, אם מישהו רוצה לקיים הידור מסוים, צריך להבין שזוהי תוספת הידור שנעשית מתוך אהבה כלפי המצווה, ולא להתלונן על הקושי הכרוך בקיומה.

בימינו, ניקיון פסח הוא לפעמים הרבה יותר קשה ממה שהיה לפני כמה דורות. יש לנו בתים יותר גדולים והרבה יותר חפצים. כמו כן, אין לנו משרתים, עבדים, סבתא ומשפחה גדולה שגרה איתנו. חיוני ביותר לזכור את ההלכה שמקום שלא מביאים לשם חמץ לא חייב בדיקה. ויש לנו הגדרה הלכתית למקום כזה: אם באמצע סעודה לא הייתם קמים ולוקחים משם משהו. כמובן שבבית עם ילדים, הרבה מקומות כאלו כן צריכים בדיקה מכיוון שהילדים לא דווקא פועלים לפי הכללים הללו. אבל צריך רק לבדוק במקומות שבהישג ידם של הילדים. לא במדפים גבוהים שאין להם גישה אליהם, או מקומות כמו החדרים בהם נמצאים הדוד שמש, דוד ("בוילר") חשמלי, מוני

גז וכדומה. בנוסף לכך, לפי ה'צמח־צדק', מקום שאנו מוכרים לגוי, אינו טעון ניקיון או בדיקה. דבר נוסף שחשוב לזכור: לא צריך להשמיד חתיכת חמץ שיותר קטנה מ'כזית' ושקצת מלוכלכת. אם החמץ הוא יותר גדול מ'כזית' אז רק במקרה שהוא מטונף לחלוטין, זאת אומרת, מושרה באקונומיקה, אז מותר להשאיר אותו. כמובן, שכמו שהזכרנו לפני כן, "ישראל קדושים הם", ועושים מעבר למינימום ההלכתי אם הם יכולים.

אחרי כל־כך הרבה ניקיונות, אני חשה לפעמים שבדיקת החמץ שעורכים בערב פסח מיותרת...

כל מטרת הניקיונות שלנו היא בכדי שנוכל לבדוק אחר החמץ כראוי. פעם, אנשים טאטאו את הרצפה בביתם שהייתה עשויה מעפר, בי"ג ניסן, כדי להתכונן כראוי לבדיקה בלילה. אנשים בהחלט לא התחילו בניקיונות בראש חודש אדר. סבא שלי ז"ל היה אומר "ברוודוב (גליציה) הרימו את המטאטא ונהיה פסח". אנחנו מבצעים את בדיקת החמץ לאחר טאטוא מכיוון שהמטאטא לא תמיד יכול להגיע לכל החורים והסדקים בהם יכול להיות חמץ. היום, הרבה אנשים מבלבלים את סדר העדיפויות, "טאטוא", דהיינו, הניקיונות, נעשה לדבר העיקרי והבדיקה לטפל.

דווקא על הבדיקה אנו מברכים ברכה בשם ומלכות, ואליה לא נותנים מספיק חשיבות ומקדישים לה רק את מינימום הזמן ותשומת הלב. כידוע, לאדמו"ר הזקן היה רק חדר אחד בלבד, והוא ערך בדיקת חמץ במשך לילה שלם. הרבי אמר שאנו עורכים בדיקת חמץ לאחר ערבית מכיוון שמנהגינו הוא לערוך בדיקה ארוכה מאוד, ואז אדם עלול לשכוח להתפלל ערבית. מבחינה רגשית, אפשר להבין את הרגשות הנלוות הללו לעניין הבדיקה, ובמיוחד במטבח: בדרך כלל המטבח כבר מוכן לגמרי לפסח בערב של בדיקת חמץ, ואנשים לא רוצים אפילו להכניס לשם את החמץ שבשקית של הבדיקה. בנוסף לכך, אין כמעט חורים וסדקים בבתים היום. ישנה הצעה שהרבי הרש"ב הציע לרב יעקב לנדא מבני־ברק שכדאי לאמץ. לפני שמכשירים חדר מסוים לפסח לחלוטין, הבעל יכול לערוך שם בדיקת חמץ עם נר (או פנס), בכל לילה לפני פסח, כל עוד זה בתוך 30 יום לפני החג (בדיקה כזאת נערכת בלי ברכה). בצורה כזאת, המצווה של בדיקת חמץ מחולקת ליחידות יותר קטנות, והיא נערכת יותר ביסודיות וכראוי. זה גם מוסיף משמעות עבור האישה שהיא זאת שבדרך כלל מנקה את הבית, זה מדגיש את העבודה הקשה שלה בהכנת כל חדר וחדר ולא רק את הבדיקה האחרונה של הבעל. זה גם מחזק את שלום הבית. כמובן, שיש להשאיר אזורים מסוימים לבדוק בערב פסח, שייבדקו עם הברכה.

האם צריך להכשיר וגם לכסות את השיש במטבח (ומשטחים אחרים)?

לפי ההלכה הבסיסית, אם מכשירים את השיש לא צריך לכסות אותו, ואם מכסים לא צריך להכשיר. אם כן, למה אנשים עושים את שתי

הפעולות הללו למרות ששניהם אינם נצרכים? זה חלק מהלך הרוח של החומרות בפסח. סיבה אחת היא חשש שהיה יותר נפוץ פעם, במשטחים שהיו עשויים מעץ, כי השטח לא נוקה מספיק ביסודיות ופירור זעיר של חמץ אולי נותר על השיש. בנוסף לכך, חלק ממשטחי השיש נתונים בספק אם בכלל ניתן להכשירם. בהלכה מוסבר, שאזור שבלע חמץ עם אש (מקור חום), לא יכול להיות מוכשר עם מים בלבד. אזורים כאלו צריכים אולי להיות מוכשרים רק על ידי ליבון, וזה יכול להרוס את כל השיש לגמרי... במקרה כזה (שלא כל-כך נפוץ במקרה של שיש במטבח) אחרי הכשרת השיש עם מים, כיסו אותו גם. בנוסף לכך, הכשרה על ידי מים אמורה להיות בתוך סיר, בכלי ראשון. העירו מלמעלה של המים הוא בעדיפות שנייה. זוהי סיבה נוספת שאנשים מכסים את המשטח. דבר שלישי, ישנו הידור שלא לסמוך על תהליך ההכשרה מחמץ בשום משטח או כלי, ולקנות כלים ומכשירים מיוחדים לפסח. השולחן ערוך מציין קניית סכינים חדשים, וישנם אנשים שמיישמים את אותה הוראה לגבי כל הכלים ומכסים את המשטחים/הדלפקים.

עכשיו ניתן לשאול, אם כבר אנחנו מכסים את השיש, למה להכשיר אותו? אז קודם כל, ישנה הלכה שכלים שהם חמץ צריכים להיות במקום סגור ונעול, לכן לא מספיק רק לכסות את השיש, אלא צריך גם להכשיר אותו. סיבה נוספת היא שלעתים הכיסוי זה או נקרע ואז נכנסים לבעיה של חמץ. סיבה שלישית, החום שמגיע מלמעלה יכול לעתים לחדור את הכיסוי אל תוך החמץ למטה, ולעלות בחזרה אל משטח הפסח שלנו. זה במיוחד בעיה הלכתית אם המשטח נרטב מלמטה. לכן, כדי להיות בטוחים יותר אנשים רבים גם מכסים וגם מכשירים את השיש.

מה לגבי הקירות שליד התנור? אחרי שניקינו אותם היטב, האם הם צריכים גם כיסוי?

אין ממש סיבה לכסות את הקירות, מכיוון שאנחנו לא אוכלים מהקירות... אבל מי שרוצה לכסות את הקיר יכול. במקרה של חשש שסיר רותח נגע בקיר ואז סיר של פסח רותח גם יגע באותו מקום, יש מקום לומר שצריך לכסות את האזור.

לאחר שהמקרר והפריזר עברו ניקיון יסודי, צריך לכסות את המדפים והדלת? אם כן באיזה חומר הכי כדאי להשתמש?

ישנה סיבה פרקטית אמיתית לכסות את מדפי המקרר מכיוון שמאכלי חמץ ממש מאוחסנים שם. מכיוון שהחמץ אסור ב'משהו', ומכיוון שמאוד קשה לנקות כל סדק קטן במקרר, מכסים את חלקי המקרר כדי להיות יותר בטוחים. בימים עברו, כשהיו מאחסנים אוכל בארונות עשויים מעץ, המהרי"ל הזהיר לכסות את הארונות הללו, למרות שהם עברו ניקיון יסודי. כיסוי באמצעות נייר כסף עלול לגרום למקרר לשבוק חיים, ובכך אנו גם עוברים על איסור חמור נוסף של 'בל תשחית'. הדבר עוד יותר חמור כאשר המקרר מתקלקל באמצע יום

טוב, וביחד איתו כל האוכל שבתוכו. לאור האמור, כדאי לבחור דווקא בכיסויים מפלסטיק המיועדים לכיסוי המקרר.

בגד שכובס במכונת כביסה עם חומר כביסה או בגד שעבר ניקוי יבש, האם ישנו חיוב לבדוק גם את כיסיו?

מכיוון שחומר הכביסה פוסל את החמץ שעלול להיות בכיסים, לכן אין חיוב לבדוק כל כיס. זה כמובן תקף, כל עוד לא לבשו שוב את הבגד ולא הייתה אפשרות להכניס לשם חמץ חדש לאחר הכיבוס.

עישו כל אשר שביכולתכם לפעול ביאת משיח בפועל ממש!

המעשה הוא העיקר

הלוח החסידי – עם ה"הוראות למעשה" מתשמ"ח ואילך.

בוואטסאפ

תוסיף מספר 1.347.699.2770 + לרשימת אנשי הקשר שלך ושלח לשם בקשה ל"מנו".

(אפשר לבקש לקבלו גם בתרגום לאנגלית)

להרשם באימייל שלח בקשה לכתובת

info@iChossid.com